

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Стефаненкової Юлії Сергіївни
академічної групи 072-17-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Формування прибутку банку на основі впровадження нових банківських продуктів (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Штефан Н.М.	74	добре	
Рецензент	Мілюк О.М.	94	відмінно	
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.	84	добре	

Дніпро
2021

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

» _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр

студентці Стефаненковій Ю.С.
(прізвище, ініціали)

академічної групи 072-17-1
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Формування прибутку банку на основі впровадження нових банківських продуктів (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»)»
затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 14.05.21 № 264-С

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021- 06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні основи формування доходів, витрат та прибутку комерційного банку	07.05.2021- 16.05.2021
Розділ 2	Аналіз і оцінка фінансових ресурсів АТ КБ «Приватбанк»	17.05.2021- 27.05.2021
Розділ 3	Вдосконалення політики банку щодо підвищення прибутку на основі впровадження нових банківських продуктів	28.05.2021- 03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021- 06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021- 10.06.2021

Завдання видано

(підпис керівника)

Штефан Н.М.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 19.04.2021 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 14.06.2021 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Стефаненкова Ю.С.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Стефаненкова Ю.С. «Формування прибутку банку на основі впровадження нових банківських продуктів (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»)). – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – НТУ «Дніпровська політехніка», 2021.

Метою дипломної роботи є узагальнення і розвиток науково-методичних основ, розробка інструментарію та практичних рекомендацій щодо диверсифікації банківських послуг.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

В першому розділі досліджено методичні засади залучення фінансових ресурсів комерційними банками та тенденції їх розвитку.

В другому розділі проаналізовано стан й тенденції розвитку ринку банківських послуг України. Проведено аналіз діяльності АТ КБ Приватбанк.

В третьому розділі розглянуто тенденції впровадження інноваційних банківських продуктів в умовах глобалізації світових фінансів, вдосконалено політику банку щодо впровадження нових банківських продуктів, проведена оцінка економічної ефективності удосконалення процесу диверсифікації банківських продуктів та послуг.

**НОВІ БАНКІВСЬКІ ПРОДУКТИ, ЧИСТА ПРОЦЕНТНА МАРЖА,
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД, ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ**

ABSTRACT

Stefanenkova Yu.S. "Formation of banking profit based on the introduction of new banking products (in terms of CB" Privat bank " JSC)" - Manuscript.

Qualifying work for obtaining an educational qualification bachelor's degree in the specialty Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

The purpose of the thesis is to generalize and develop scientific and methodological foundations, development of tools and practical recommendations for the diversification of banking services.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the tasks of qualification work, defines the object and subject of the study.

The first section examines the methodological principles of attracting financial resources by commercial banks and trends in their development.

The second section analyzes the state and trends in the development of the banking services market of Ukraine. An analysis of the activities of JSC CB Privatbank was conducted.

In the third section the tendencies of introduction of innovative banking products in the conditions of globalization of world finances are considered, the policy of bank concerning introduction of new banking products is improved, the estimation of economic efficiency of improvement of process of diversification of banking products and is carried out.

NEW BANKING PRODUCTS, NET INTEREST MARGIN, NET INTEREST INCOME, PROFIT, PROFITABILITY

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ПРИБУТКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	10
1.1. Активні та пасивні операції комерційних банків.....	10
1.2. Сутність і класифікація доходів і витрат банку.....	16
1.3. Методологія формування прибутковості банку.....	26
Висновки за розділом 1.....	35
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ І ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	38
2.1. Сучасний стан і перспективи формування прибутку українських банків.....	38
2.2. Характеристика банку.....	44
2.3. Аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк».....	48
2.4. Аналіз ефективності використання активів банку.....	63
Висновки за розділом 2.....	79
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ БАНКУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ.....	81
3.1. Шляхи модернізації вже існуючих систем Приватбанку.....	81
3.2. Банківські інновації. Їх класифікація і тенденції розвитку.....	84
3.3. Вдосконалення політики банку щодо підвищення прибутку на основі впровадження нових банківських продуктів і технологій.....	90
Висновки за розділом 3.....	103

ВИСНОВКИ.....	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	112
ДОДАТКИ. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2017-2020 РОКИ.....	119

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день банківський сектор України перебуває у складному становищі. Програма реформ оздоровлення банківської системи, запропонована Національним банком України, призвела до суттєвого зменшення кількості банків (74) та до радикальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів.

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об'єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектору. До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні:

- зростання недовіри до банків;
- негативний вплив політичних процесів;
- суперечливість механізму рефінансування українських банків;
- девальвація національної грошової одиниці;
- подорожчання кредитних ресурсів в Україні;
- погіршення якості кредитного портфеля банків;
- низький рівень ризик менеджменту банків.

В умовах зростаючої конкуренції, а також при зниженні прибутковості основних фінансових інструментів, банки змушені пропонувати як нові, так і

різні варіації традиційних банківських продуктів на ринку банківських послуг. Виходячи з цього великого значення набуває диверсифікація банківських послуг як основа формування конкурентоспроможності комерційних банків на ринку банківських послуг та залог підвищення їх доходів.

Сьогодні в банківській сфері загострюється необхідність активного впровадження інноваційних банківських продуктів і послуг, адже в умовах нестабільної економіки і політичної ситуації в державі залучення ще більшої кількості клієнтів постає основним завданням для банків. Відповідно, банківські інновації не лише дають змогу залучити клієнтів, вони також підвищують рівень конкурентоспроможності банку, виділяють його з-поміж інших банків, сприяють задоволенню потреб клієнтів, що швидко змінюються під впливом науково-технічного прогресу, а також відображають рівень інтелектуального потенціалу персоналу банку, можливості розроблення інноваційних банківських продуктів та послуг, збільшують рівень прибутку.

Предметом дослідження є теоретико - методологічні засади і практичні аспекти формування доходів, витрат і прибутку АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процес збільшення доходів АТ КБ «ПриватБанк».

Методологічною основою наукового дослідження стали: методи системного підходу, аналізу, синтезу, порівняння. Здійснюються теоретичні узагальнення, проводиться порівняльний аналіз динаміки показників, розглядаються статистичні дані та проводиться їх аналіз, також застосовується елементи моделювання ситуації та відбувається пошук вирішення проблемних питань. Застосовуються прийоми динамічних порівнянь, графічного зображення даних. Окрім, синтезу наукової інформації у даній дипломній роботі використовуються такі методи як спостереження й порівняння, а також термінологічний і системний методи.

Інформаційну базу даної дипломної роботи становлять законодавчі та нормативні акти, інструктивний матеріал, монографічні видання вітчизняних авторів, дані статистичних збірників Національного банку України та банківських установ, а також періодичні видання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих заходів у банківській сфері при розв'язанні завдань з управління прибутком банку.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень доповідалися та обговорювалися на студентській науково-практичній Інтернет конференції “Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації” (Дніпро, 2021).

Обсяг та структура дипломної роботи. Диплом викладено на 122 сторінках комп'ютерного тексту, складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань, що налічує 56 найменувань, містить 27 таблиць, 2 рисунки, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ПРИБУТКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Активні та пасивні операції комерційних банків

Банк- це фінансовий посередник, який виконує комплекс базових операцій грошового ринку: мобілізацію коштів, надання їх в кредит; здійснення розрахунково-касового обслуговування.

В Законі України «Про банки і банківську діяльність» [1] банк визначається як юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії НБУ здійснювати такі операції: залучення у вигляді вкладів грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб. Тобто, вони економічно самостійні і цілком незалежні від виконавчих і законодавчих органів державної влади у рішеннях, пов'язаних з їх оперативною діяльністю, а також вимог і вказівок, які не відповідають чинному законодавству.

Банківська система - одна з найважливіших і невід'ємних структур ринкової економіки. Банківська система України започаткована після прийняття Верховною Радою України у березні 1991 року Закону України "Про банки і банківську діяльність". [1] Виходячи з цього банківська система дворівнева. На першому рівні знаходиться один банк (або декілька банків, об'єднаних спільними цілями, завданнями)-Національний Банк України. На другому рівні знаходяться комерційні банки, які безпосередньо забезпечують процес кредитно-розрахункового і фінансового обслуговування економіки.

Усі комерційні банки незалежно від форми власності, величини капіталу та спеціалізації виконують операції із залучення тимчасово вільних грошових

коштів у депозити (депозитні операції); операції, пов'язані із розрахунково-касовим обслуговуванням клієнтури (розрахункові та касові операції) й операції з кредитного обслуговування клієнтів (кредитні операції). Звичайно, коло операцій, що їх виконують банки, значно ширше, але саме ці операції є обов'язковими і належать до суто банківських операцій. Згідно зі ст. 47 Закону України “Про банки і банківську діяльність” здійснювати їх у сукупності мають право тільки юридичні особи, які мають банківську ліцензію. Саме тому їх називають базовими операціями комерційних банків.[1]

Банківські операції відображаються окремими статтями в балансі комерційного банку. Залежно від того, в якій частині балансу вони обліковуються, їх поділяють на пасивні й активні.

Пасивні операції – це операції з мобілізації ресурсів комерційного банку. За видом банківських ресурсів розрізняють пасивні операції з формування власних, залучених (депозитних) та позичених (не депозитних) ресурсів.[1]

Закон України “Про банки та банківську діяльність” дає наступне визначення активним операціям, а саме: “Активними операціями” називають кредитні та інші вкладення банківських ресурсів, що визначено чинним законодавством України з метою їх найефективнішого використання”. Але найбільш повне визначення на наш погляд представлено у підручниках (посібниках) з банківської справи [13,16].

Активні операції – це операції з розміщення мобілізованих комерційним банком ресурсів у депозити, кредити, інвестиції, основні засоби й товарно-матеріальні цінності з метою одержання доходу та забезпечення своєї ліквідності. Розміщуючи кошти в активи банки постійно слідкують за тим щоб частка коштів залишилась у вигляді обов'язкових та вільних резервів, щоб тривалість вкладень в активи відповідала тривалості залучення коштів в пасиви. Крім того кредитні операції банків (в активи) призводить до появи додаткових коштів в пасивах. Все це вимагає від банків управління активними

і пасивними операціями в їх взаємозв'язку як єдиним комплексом банківської діяльності. [13,16].

Отже, до активних операцій банків належать:

- операції з вкладення банківських ресурсів у грошові кошти в готівковій і безготівковій формах з метою підтримання ліквідності банку;
- розрахункові операції, пов'язані з платежами клієнтів;
- касові операції з приймання і видавання готівки;
- кредитні операції, пов'язані з наданням кредитів різних форм і видів юридичним, фізичним особам, банкам;
- інвестиційні операції з вкладення банківських ресурсів у цінні папери (акції, державні та корпоративні облігації) на тривалий строк;
- фондові операції з купівлі-продажу цінних паперів;
- валютні операції з купівлі-продажу іноземної валюти на внутрішньому та міжнародному валютних ринках;
- депозитні операції з розміщення тимчасово вільних ресурсів банку в депозити в НБУ та в інших комерційних банках;
- операції з купівлі-продажу банківських металів на внутрішньому міжнародному валютних ринках;
- операції з придбання основних засобів, матеріальних та нематеріальних активів.

Загальну характеристику активних і пасивних операцій комерційних банків наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Активні і пасивні операції комерційного банку

Активні операції		Пасивні операції	
Грошові кошти	<ul style="list-style-type: none"> – акумулювання коштів на кореспондентському рахунку в НБУ, – акумулювання коштів у касі, – розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках (рахунки НОСТРО), – розміщення коштів у депозити в інших банках 	<ul style="list-style-type: none"> – формування статутного капіталу, – формування резервного фонду, – формування страхових фондів, – формування фондів економічного стимулювання, – формування інших фондів спеціального призначення, – формування і розподіл прибутку 	Власні ресурси
Кредитний портфель	<ul style="list-style-type: none"> – надання кредитів юридичним особам у національній та іноземній валюті (у тому числі прострочені та пролонговані), – надання кредитів у національній валюті фізичним особам (у тому числі прострочені та пролонговані), – надання міжбанківських кредитів у національній та іноземній валюті (у тому числі прострочені та пролонговані) 	<ul style="list-style-type: none"> – мобілізація коштів вкладників (юридичних та фізичних осіб) на рахунки до запитання (поточні, бюджетні), – мобілізація коштів банків-кореспондентів на кореспондентські рахунки, відкриті в даному банку (рахунки ЛОРО), – мобілізація коштів вкладників (юридичних та фізичних осіб) на строкові депозитні рахунки, – мобілізація коштів інших банків на строкові депозитні рахунки 	Залучені ресурси
Цінні папери на продаж	Вкладення в державні та корпоративні цінні папери на продаж	<ul style="list-style-type: none"> – отримання кредитів від інших комерційних банків, – отримання кредитів у НБУ, – емісія та розміщення власних боргових цінних паперів банку 	Позичені ресурси
Інвестиційний портфель	<ul style="list-style-type: none"> – вкладення в державні та корпоративні цінні папери на інвестиції, – вкладення в статутні фонди підприємств та організацій 		
Майно та нематеріальні активи	<p>Вкладення в основні засоби,</p> <ul style="list-style-type: none"> – вкладення в товарно-матеріальні цінності – вкладення в нематеріальні активи 		

Із даних таблиці 1.1. видно, досить широке коло активних операцій комерційних банків, що здійснюються за допомогою активів банку.

Активні операції комерційні банки здійснюють у межах наявних ресурсів, тобто у межах залишку грошових коштів на кореспондентському рахунку в НБУ (при проведенні операцій у безготівковому порядку) та в касі (при проведенні операцій з готівкою).

Кредитні операції здійснюються у формі надання позичок під зобов'язання позичальників повернути кошти та сплатити проценти у встановлені строки. Це ключовий вид активних операцій банків, вони забезпечують переважну частину доходів у багатьох банків.[14,17,21]

Позички банків – важливе джерело грошових коштів для бізнесового і споживчого секторів економіки.

Разом з тим кредитні операції несуть в собі найбільшу загрозу для банків – ризик неповернення позичок. Тому банки при наданні кредитів повинні вживати заходів щодо запобігання кредитних ризиків : ретельно перевіряти здатність позичальника повернути позичку (його кредитоспроможність), вимагати забезпечення позички чи гарантії її повернення третьою особою (банком, страховою компанією), створювати резервні фонди тощо.

За користування наданими в позичку коштами банки стягують з позичальників плату у вигляді процентів, який є важливим джерелом доходів банків.

Хоч банківськи кредити – важливий доходний актив, висока їх ризикованість примушує банки не вкладати всі свої кошти в позички, а знаходити їм більш надійне застосування. Таким високо доходним та менш ризиковим об'єктом банківських вкладень є цінні папери.[17]

Як свідчить світова банківська практика, вкладення коштів у цінні папери мають істотні переваги перед іншими активними операціями, вони зокрема дають банкам можливість:

- забезпечити підвищення доходності, оскільки деякі види цінних паперів мають значно вищий рівень доходу ніж позички;
- забезпечити підвищення ліквідності, оскільки деякі цінні папери мають високу ліквідність і в банківському портфелі цінних паперів виконують роль вторинного резерву;
- забезпечити диверсифікацію ризиків, оскільки банки можуть тримати в своїх портфелях багато видів цінних паперів різних емітентів;
- вивести частину своїх доходів з під оподаткування, оскільки для доходів від деяких цінних паперів в окремих країнах встановлене пільгове оподаткування.[19]

Крім операцій, традиційних, базових для комерційних банків України операцій, вони виконують нові, нетрадиційні для них операції та послуги, такі як: лізинг, факторинг, операції з дорогоцінними металами, гарантійні, посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги.

Гарантійні послуги надаються у вигляді обіцянки банку своєму клієнту здійснити в майбутньому будь – які дії на його прохання. Такі обіцянки можуть бути спрямовані на виконання клієнтом своїх зобов'язань по торгових угодах (виставити акредитив, акцептувати вексель тощо) і по фінансових угодах (дати гарантію по банківській позичці, тощо).

При здійсненні посередницьких послуг, як посередники банки можуть виступати в багатьох видах операцій на грошовому ринку : в операціях з цінними паперами, у валютних операціях, в кредитних операціях, в розрахункових операціях тощо. На вторинному ринку банки можуть виступати як звичайні брокери по купівлі – продажу цінних паперів. Звичайні брокерські послуги банки широко надають суб'єктам валютного ринку,

купуючи та продаючи валюту за їх дорученням. Посередницькі послуги в кредитних операціях банки можуть надавати у випадках, коли самостійно не можуть надати клієнту позичку і змушені залучати до задоволення його прохання інші банки.

Надаючи трастові (довірчі) послуги банки, як довірені особи своїх клієнтів можуть надавати широке коло послуг – по управлінню майном, по зберіганню цінностей, з продажу й купівлі майна, цінних паперів тощо; по стягненню доходів від цінних паперів та інших цінностей і майна.

1.2. Сутність і класифікація доходів і витрат банку

Доходи банку — це загальна сума грошових коштів, що надходять до банку в результаті здійснення активних операцій та надання інших банківських послуг. Доходи банку мають бути достатніми не тільки для покриття операційних витрат, а й для нарощення власного капіталу та виплати доходу акціонерам, що в кінцевому підсумку підвищує авторитет банку та поліпшує його конкурентну позицію на ринку[13].

Доходи банку поділяють на дві основні категорії: процентні та непроцентні доходи. Процентні доходи становлять до 70% доходів банку і складаються з процентних доходів від надання кредитних послуг, доходів від інвестицій у цінні папери та інших процентних доходів.

До процентних доходів банку від надання кредитних послуг належать процентні доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам, доходи за коштами, розміщеними в інших банках та в центральному банку, процентні доходи за депозитами в інших банках та за кредитами, наданими іншим банківським установам.

До процентних доходів за цінними паперами відносять процентні доходи за інвестиційними цінними паперами та за цінними паперами на продаж.

Іншими процентними доходами вважають доходи від операцій з філіями та іншими установами банку, а також процентні доходи за позабалансовими операціями.

Процентні доходи залежать від обсягу наданих кредитів та інвестицій у цінні папери, від ринкових процентних ставок, потреб економіки в позичковому капіталі та пропозиції вільних грошових ресурсів на кредитному ринку.

Отже, процентні доходи і витрати — операційні доходи і витрати, отримані (сплачені) банком за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані банку (залучені банком), суми яких обчислюються пропорційно до часу та суми активу чи зобов'язання зі застосуванням ефективної ставки процента.

Розрізняють такі види процентних доходів (витрат):

- доходи (витрати) за операціями з коштами, розміщеними в інших банках (залученими від інших банків);
- доходи (витрати) за кредитами та депозитами, наданими (отриманими) юридичним та фізичним особам, та за іншими фінансовими інструментами, у тому числі за цінними паперами;
- доходи від операцій з цінними паперами.

Можливості потенційних позичальників щодо залучення коштів з інших джерел скорочують можливості банків у сфері кредитування, збільшують конкуренцію на ринку кредитних послуг і сприяють появі нових кредитних інструментів, привабливих для клієнтів з погляду їх високої якості та задовільної ціни.

Непроцентні доходи банку залежать від того, наскільки різноманітні за характером послуги надає комерційний банк. Основу непроцентних доходів будь-якого банку становлять комісійні доходи від кредитного та розрахунково-касового обслуговування клієнтів, комісійні від операцій з цінними паперами, валютою, комісійні доходи від надання банком трастових, факторингових, лізингових послуг, гарантій та поручительств, а також інші банківські та небанківські операційні доходи[13].

Інші банківські операційні доходи включають дивіденди, доходи від операційного лізингу та за операціями з іншими установами та філіями банку, штрафи і пені, отримані за банківськими операціями.

До небанківських операційних доходів належать доходи, отримані від продажу основних засобів, інших матеріальних і нематеріальних активів, штрафи та пені, отримані за господарськими операціями, інші небанківські операційні доходи.

Доходи банку можуть збільшитися в разі повернення позик, які вважались безнадійними, зменшення резервів за заборгованістю, повернення процентів і комісій, надлишково виплачених банком у попередньому році, повернення боргів, раніше списаних на збитки, інших непередбачених доходів.

До непроцентних доходів банку відносять також доходи від надання консультаційних, аудиторських, інформаційних послуг, винагороди за управління активами інших суб'єктів ринку, доходи від проведення айдерайтингу, плату за надання гарантій, поручительств тощо.

Таким чином, непроцентні доходи складають:

- доходи від інвестиційної діяльності (дивіденди по цінних паперах, доходи від участі в спільній діяльності підприємств і організації й ін.);
- доходи від валютних операцій;
- доходи від отриманих комісій і штрафів;

- інші доходи.

Якщо класифікувати доходи, отримувані банком, залежно від видів діяльності банку (операційна та інвестиційна), можна відмітити наступне.

У результаті операційної діяльності в банку виникають такі доходи і витрати [40]:

- процентні доходи і витрати;
- комісійні доходи і витрати;
- прибутки (збитки) від торговельних операцій;
- дохід у вигляді дивідендів;
- витрати на формування спеціальних резервів банку;
- доходи від повернення раніше списаних активів;
- інші операційні доходи і витрати;
- загальні адміністративні витрати;
- податок на прибуток;
- непередбачені доходи і витрати.

Процентні доходи і витрати - операційні доходи і витрати, отримані (сплачені) банком за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані банку (залучені банком), суми яких обчислюються пропорційно часу і сумі активу або зобов'язання.

До них належать:

- доходи (витрати) за операціями з коштами, розміщеними в інших банках (залученими від інших банків);
- доходи (витрати) за кредитами та депозитами, наданими (отриманими) юридичним та фізичним особам, та за іншими фінансовими інструментами, у тому числі за цінними паперами;
- доходи у вигляді амортизації дисконту (премії) за цінними паперами.

Комісійні доходи і витрати - операційні доходи і витрати за наданими (отриманими) послугами, сума яких обчислюється пропорційно сумі активу

або зобов'язання чи є фіксованою; в окремих випадках суми їх можуть обчислюватися пропорційно часу і сумі зобов'язання.

До комісійних доходів (витрат) належить така плата:

- за розрахунково-касове обслуговування;
- за операціями на валютному ринку з купівлі-продажу іноземної валюти для власних потреб та клієнтів (контрагентів);
- за операціями із цінними паперами від імені третіх осіб;
- за зберігання та управління цінними паперами;
- за відкриття рахунків;
- за здійснення переказів;
- за позабалансовими операціями (надання гарантій, зобов'язань з кредитування) тощо.

Прибутки (збитки) від торговельних операцій - результат (прибуток чи збиток) від операцій з купівлі-продажу різних фінансових інструментів.

У тому числі за операціями з цінними паперами, за операціями з іноземною валютою та банківськими металами банк визнає прибутки та збитки:

- від реалізації фінансових інвестицій;
- від змін в оцінці (переоцінці) інвестицій до справедливої вартості;
- від результату переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті та банківських металах у разі зміни офіційного курсу гривні до іноземних валют (банківських металів).

Дохід у вигляді дивідендів - дохід, який виникає в результаті використання банком цінних паперів з нефіксованим прибутком.

Витрати на формування спеціальних резервів банку - це витрати на покриття можливих збитків від зменшення корисності активів банку та списання безнадійних активів.

Доходи від повернення раніше списаних активів - кошти, що надійшли для погашення заборгованості, яка була визнана банком безнадійною щодо отримання.

Інші операційні доходи і витрати - доходи і витрати від операцій, що не пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю, а також ті, що не включені у вищезазначені групи операційних доходів і витрат, зокрема:

- доходи (витрати) від оперативного лізингу (оренди);
- витрати на інкасацію;
- неустойки (штрафи, пені), що отримані (сплачені) за банківськими операціями, інше.

Загальні адміністративні витрати - операційні витрати, пов'язані із забезпеченням діяльності банків. До них належать витрати на утримання персоналу (заробітна плата, витрати на соціальне забезпечення, обов'язкові нарахування, страхування, додаткові виплати, премії, навчання тощо); амортизація необоротних активів; витрати на утримання та експлуатацію основних засобів і нематеріальних активів (ремонт, страхування), інші експлуатаційні витрати (комунальні послуги, охорона тощо); гонорари за професійні послуги (юридичні, аудиторські, медичні тощо); витрати на зв'язок (поштові, телефонні, факс тощо); сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток та інші витрати, спрямовані на обслуговування та управління банком.

Податок на прибуток - операційні витрати банку, пов'язані із сплатою податку відповідно до чинного законодавства України та з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку щодо визнання відстрочених податкових зобов'язань та податкових активів.

Непередбачені доходи (витрати) виникають у результаті надзвичайних подій, мають одноразовий характер, не повторюються по суті та визнаються за

фактом події. До них належать утрати від стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій тощо; суми страхового відшкодування та покриття втрат від надзвичайних ситуацій.

За результатами інвестиційної діяльності банк визнає:

- доходи (витрати) за операціями з реалізації (придбання) інвестиційних цінних паперів, у тому числі цінних паперів до погашення;
- доходи (витрати) за операціями із збільшення (зменшення) інвестицій в асоційовані компанії;
- доходи (витрати) за операціями із збільшення (зменшення) інвестицій у дочірні установи;
- доходи (витрати) від реалізації (придбання) основних засобів та нематеріальних активів тощо.

За результатами операцій, пов'язаних із фінансовою діяльністю, банк визнає:

- доходи (витрати) за операціями з цінними паперами власного боргу;
- доходи (витрати) за субординованим боргом;
- дивіденди, що сплачені протягом звітного періоду;
- доходи, які виникають у результаті випуску інструментів власного капіталу тощо.

Визнані банком доходи і витрати групуються за їх характером за відповідними статтями у фінансовій звітності «Звіт про фінансові результати».

Витрати банку — це загальна сума грошових коштів, що витрачаються банком у процесі здійснення діяльності щодо залучення коштів та інших видів діяльності. Як і доходи, витрати комерційного банку можна поділити на дві основні групи — процентні та непроцентні[13].

Процентні витрати, як і процентні доходи, становлять найбільшу статтю банківських витрат. До цієї статті витрат належать:

- процентні витрати за коштами до запитання, отриманими від центрального та інших комерційних банків, а також депозитами, розміщеними іншими банками в цьому банку;
- процентні витрати за коштами до запитання та строковими депозитами, розміщеними в цьому банку підприємствами, іншими юридичними особами та населенням;
- процентні витрати за борговими зобов'язаннями, емітованими банком;
- процентні витрати за позабалансовими операціями;
- інші процентні витрати.

Процентні витрати банку — це проценти, сплачені власникам основних депозитів, та процентні виплати за коштами, залученими на грошовому ринку, в тому числі за цінними паперами власної емісії.

Процентні витрати складають:

- нараховані і сплачені відсотки в гривнях;
- нараховані і сплачені відсотки у валюті.

До непроцентних витрат відносять:

- операційні витрати:
- сплачені комісійні по послугах і кореспондентських відносинах;
- витрати по операціях із цінними паперами;
- витрати по операціях на валютному ринку;
- витрати по забезпеченню функціонування банку:
- витрати на утримання апарата управління;
- господарські витрати;
- інші витрати:
- штрафи, пені, неустойки сплачені; відсотки і комісійні минулого років і т.д.

Комісійні витрати комерційного банку — це комісійні, сплачені іншим банківським установам за розрахунково-касове та кредитне обслуговування, фінансовим посередникам за посередництво в проведенні операцій з цінними

паперами та на валютному ринку, а також комісійні, сплачені за позабалансовими операціями[13].

Найвагомішою складовою непроцентних витрат банку є небанківські операційні витрати, які є найбільш регульованими з боку банку. До небанківських операційних витрат відносять витрати на утримання персоналу, в тому числі заробітну плату та нарахування на неї, податки та інші обов'язкові платежі, що відповідно до законодавства включаються до операційних витрат (ПДВ, податок на землю, нерухоме майно тощо). Це також витрати на утримання власних, орендованих основних засобів та нематеріальних активів, знос, витрати па ліцензування, інші експлуатаційні та господарські витрати, штрафи і пені, сплачені іншим суб'єктам ринку. Обов'язковими статтями операційних витрат банку є витрати на охорону та телекомунікації, аудит, рекламу, відрядження, проведення маркетингових досліджень та ін.

Процентні та комісійні витрати банку залежать переважно від ринкової кон'юнктури та конкурентної позиції банку. На операційні витрати банку суттєвий вплив має внутрішнє середовище банку — якість фінансового менеджменту та якість управління матеріальними і трудовими ресурсами банку. Тому при аналізі витрат банку та управління ними основні резерви економії потрібно шукати в непроцентних витратах банку, а саме у витратах на організацію та функціонування банківської установи.

Також витрати банку поділяються за формою на відносно постійні (безпроцентні), змінні та інші витрати.

Змінні витрати складаються з відсотків, сплачених клієнтам по вкладах до запитання і термінових депозитів, депозитам інших банків, за кредитні ресурси, куплені в інших банків, випущеним цінним паперам.

Відносно постійними витрати включають частину банківських операційних витрат і усі витрати на зміст апарата керування .

Інші витрати зв'язані зі створенням резервів, які відносяться на собівартість банківських операцій, сплатою податків, збитками від спекулятивних операцій на ринку цінних паперів, валютному ринку, від продажу майна банку і т.д.

Постійними є:

- заробітна плата;
- придбання або виготовлення бланків, придбання канцелярських товарів;
- утримання приміщень, охорони, протипожежної сигналізації

Змінними витратами є:

1. виплата відсотків по вкладах, депозитах, міжбанківському кредиту;
2. плата за послуги регіональної розрахункової палати і регіонального розрахунково-касового центру;
3. витрати на рекламу;
4. витрати на відрядження;
5. поштово-телеграфні витрати тощо.

Слід відмітити, що основними напрямками поточного управління витратами є:

- 1) орієнтація на оптимізацію поточних витрат – передбачає здійснення будь-яких витрат, які визнані доцільними з точки зору їх окупності або інших критеріїв;
- 2) орієнтація на мінімізацію витрат – диференціація витрат на декілька категорій: об'єктивно необхідні витрати; витрати, що підлягають раціональній мінімізації; витрати, що здійснюються за залишковим принципом.

Отже, управління витратами — це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Тобто, головною метою управління витратами банку є мінімізація його непродуктивних витрат, тобто тих витрат, що не призводять до збільшення прибутку. скорочуючи непродуктивні

витрати, банк може оперативно сформувати резерв коштів, що можуть бути спрямовані на його розвиток.

1.3.Методологія формування прибутковості банку

Одна з основних цілей комерційних банків - це одержання прибутку, що є джерелом виплати дивідендів акціонерам (пайовикам), створення фондів банку, базою підвищення добробуту працівників банку і т.д. Прибуток банку представляє собою різницю між його валовим доходом і витратами.

В умовах ринкової економіки отримання прибутку та рентабельна діяльність є необхідними чинниками забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності банків. Це обумовлено тим, що саме прибуток забезпечує формування адекватних фондів та резервів, кошти яких спрямовуються на покриття непередбачуваних ризиків та розвиток матеріальної бази, стимулює персонал і керівництво до розширення та вдосконалення банківських операцій та послуг, скорочення витрат та мінімізації банківських ризиків. Виходячи з того, що середовище, в якому функціонують банки України, є нестійким та мінливим, а можливості збільшення доходів та мінімізації витрат обмежені, актуальності набуває вдосконалення системи планування прибутку. Вона повинна забезпечити своєчасну та адекватну оцінку впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на його формування та розподіл, що слугуватиме основою для розробки управлінських рішень, реалізація яких забезпечить отримання прибутку на цільовому рівні.

Банківський прибуток формується у результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банків. Він є джерелом виплати дивідендів акціонерам, створення фондів банку, базою підвищення добробуту банківських працівників.

Відповідно до методики обліку за джерелами формування прибутку банку виділяють прибуток:

- від операційної діяльності банку – прибуток від основної діяльності банку, що дає дохід, а також інших видів діяльності, що не є інвестиційними або фінансовими;
- від інвестиційної діяльності банку – прибуток, що формується в результаті придбання і продажу довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не еквівалентні грошовим коштам;
- від фінансової діяльності – прибуток від розміщення власних, запозичених і залучених ресурсів у активні операції для подальшого збільшення капіталу.

Прибуток синтезує всі найважливіші аспекти фінансово-економічної роботи банку. Прибуток є:

- головною метою діяльності банку;
- джерелом збільшення ринкової вартості банку;
- внутрішнім джерелом збільшення власного капіталу банку;
- захисним механізмом банку від банкрутства;
- критерієм ефективності фінансово-економічної діяльності банку.

Функції управління прибутком банку – це:

- планування,
- організація,
- мотивація,
- контроль.

Планування включає оцінку сильних і слабких позицій у фінансовоекономічній діяльності банку, порівняння суми поточного прибутку з минулим періодом, прийняття управлінських фінансових рішень для реалізації плану з отримання прибутку у майбутньому.

Організація забезпечує дослідження аналітичної моделі для оцінки прибутковості банку.

Мотивація включає розробку системи стимулів, які сприятимуть ефективному виконанню плану з отримання прибутку.

Контроль забезпечує дотримання встановлених банком вимог щодо стандартів прибутковості, системний моніторинг дотримання виконання плану з отримання прибутку, коригування плану та виправлення наявних відхилень.

Планування доходів і витрат у банку базується на використанні трьох основних систем:

- 1) стратегічне планування доходів та витрат банку (розробка політики формування доходів та використання витрат банку);
- 2) поточне планування доходів та витрат банку (розробка поточних фінансових планів за основними аспектами формування доходів та здійснення витрат);
- 3) оперативне планування доходів та витрат банку (розробка і доведення до виконавців бюджетів за основними питаннями формування доходів та здійснення витрат) [8].

Планування доходів банку має чотири етапи.

I етап-це аналіз доходів банку в передплановому періоді спрямований на пошук можливостей збільшення доходів, забезпечення планових розрахунків їх необхідними інформативними показниками. Результати аналізу дозволять виявити основні тенденції розвитку банку та врахувати їх в процесі здійснення планових розрахунків.

Аналіз прибутку комерційного банку складається із декількох елементів:

- аналіз доходів комерційного банку: структурний аналіз;
- аналіз видатків банку: структурний аналіз;
- аналіз фінансових коефіцієнтів прибутковості.

Аналіз доходів і витрат є одним з найголовніших напрямків аналітичної роботи, оскільки дозволяє на підставі проведеного аналізу здійснювати контроль за рентабельністю банків, рівнем витрат банківських установ тощо.

Метою аналізу доходів і витрат комерційного банку є:

- визначення і фінансове планування головних джерел отримання доходів та відповідних витрат за банківськими операціями;
- обґрунтування доцільності та перспективності окремих банківських операцій шляхом визначення структури формування і використання фінансових ресурсів та структури доходів і витрат [25,40,50,51].

II етапом планування є оцінка та прогнозування кон'юнктури ринку банківських продуктів. Стан ринку банківських продуктів, на різних сегментах якого банк формує свій дохід шляхом реалізації різних видів банківських продуктів, характеризують такі його складові, як попит, пропозиція, ціна та конкуренція. Кожному банку важливо знати, на який ступінь активності ринку банківських послуг, його видів та складових слід орієнтуватися при плануванні доходів в процесі реалізації банківських продуктів.

На III етапі відбувається розрахунок планової суми різних видів доходів. Ці розрахунки здійснюються на основі використання розробленої програми надання послуг і здійснення банківських операцій у майбутньому періоді з врахуванням цінової політики банку.

IV етап передбачає розробку системи заходів щодо забезпечення виконання плану доходів. Система цих заходів розробляється за такими напрямками:

- ефективна реалізація розробленої цінової політики;
- використання сприятливої кон'юнктури ринку;
- покращення рівня обслуговування клієнтів;
- інтенсифікація рекламної та інформаційної діяльності;
- розвиток мережі філій і відділень та інші заходи

Головними факторами оцінки прибутковості банку є [25,31,40]:

1. Питома вага і рівень доходів та витрат банку відносно власного капіталу.
2. Стабільність доходів та витрат банку за минулі періоди.
3. Динаміка доходів та витрат банку за аналізований період (велика тривалість періоду дозволяє точніше визначити тенденції розвитку банку), аналіз виконання фінансових планів.
4. Структурний аналіз доходів та витрат банку, співвідношення процентних і непроцентних доходів та витрат.
5. Чистий процентний дохід, чистий непроцентний дохід, рівень, динаміка, структура джерел доходів, аналіз впливу на рівень загального доходу банку.
6. Чиста процентна маржа, чиста непроцентна маржа, рівень, достатність, тенденції розвитку, тимчасові коливання за період, що аналізується.
7. Частка доходів та витрат, що носять випадковий характер (наприклад, штрафи та пені) у сукупних доходах та витратах банку.

Прибуток, хоча і є одним із важливих оціночних показників, проте він не завжди дає достатньо об'єктивну інформацію про рівень ефективності фінансовоекономічної діяльності банку, про можливість розміщених або інвестованих ним ресурсів приносити дохід. Тому ефективність фінансово-економічної роботи банку краще характеризують показники рентабельності чи прибутковості, які визначаються шляхом відношення прибутку до джерел його отримання, а економічна суть цих відносних показників полягає в тому, що вони характеризують прибуток, отриманий з кожної гривні вкладених банком коштів.

Найважливішими показниками прибутковості діяльності комерційного банку є:

Норма прибутку на капітал (R_k) характеризується величиною чистого прибутку, що припадає на кожну гривню капіталу, використаного у відповідному періоді:

$$R_k = \text{ЧП} / K * 100\% \quad (1.1),$$

де ЧП – чистий прибуток банку

K – власний капітал.

Рекомендоване значення коефіцієнта ROE не менше 15 %. Він показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного капіталу банку.

Наступний коефіцієнт - рентабельність активів (R_a) – застосовується для загальної оцінки ефективності використання активів (майна) комерційного банку.

Цей показник визначає рівень чистого прибутку по відношенню до загальних активів, які сприяли отриманню прибутку:

$$R_a = \text{ЧП} / A * 100\% \quad (1.2),$$

де ЧП – чистий прибуток

A – загальні активи банку

Коефіцієнт ROA має бути не менше 1 % і показує, скільки чистого прибутку приносить 1 грн. активів банку.

На рентабельність активів впливає, крім прибутку, ще і розмір активів банку.

Низька рентабельність активів може бути спричинена їх завищеним обсягом та високою питомою вагою «витратних активів», при низькій - питомій вазі доходних активів.

Наступний показник – чиста процентна маржа (ЧПМ) – дозволяє оцінити здатність банку утворювати чистий процентний доход, використовуючи загальні активи. До деякої міри, можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку. Чиста

процентна маржа обчислюється як відношення чистого процентного доходу (П1) до загальних активів банку (А):

$$\text{ЧПМ} = \frac{\text{П1}}{\text{А}} \times 100\% \quad \text{або} \quad \text{ЧПМ} = \frac{(\text{Д1}-\text{В1})}{\text{А}} \times 100\% \quad (1.3)$$

де П1 – чистий процентний дохід,

Д1 – процентний дохід,

А – загальні активи,

В1 – процентні витрати.

Оптимальне значення показника не менше 4,5 %. Чиста процентна маржа показує, скільки чистого процентного доходу приносить 1 грн. робочих активів банку.

Чистий спред (ЧС) дозволяє оцінити різницю між рівнем процентних доходів (Д1) і процентних витрат (В1), віднесених відповідно до залишків виданих позик (Апроцент) і залучених на платній основі депозитів (ПД):

$$\text{ЧС} = \frac{\text{Д1}}{\text{Апроцент}} \times 100\% - \left(\frac{\text{В1}}{\text{ПД}} \times 100\% \right) \quad (1.4)$$

Оптимальне значення показника не менше 1,25 %. Чистий спред – це різниця між середніми процентними ставками за активними і пасивними операціями, що показує чисту дохідність банку.

Регулятивний капітал є одним з найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків [4].

Слід зазначити, що для акціонерів банку найважливішим показником є рентабельність капіталу (ROE), тобто їх цікавить, скільки вони отримають з інвестованої ними однієї гривні у фінансовоекономічну діяльність банку, тому акціонери, як правило, ставлять завдання перед вищим керівництвом банківської установи щодо досягнення необхідного рівня прибутковості власного капіталу.

Таким чином, необхідно підкреслити, що ефективний механізм управління прибутковістю банку дозволяє в повному обсязі реалізувати цілі і завдання, що стоять перед банком, та сприяє результативному здійсненню фінансово-економічної діяльності банківської установи.

Для зростання суми прибутку банківським установам необхідно:

- розширювати спектр банківських продуктів та асортимент фінансових послуг, орієнтуючись на потреби ринку;
- впроваджувати заходи щодо підвищення результативності управлінських фінансових рішень;
- ефективно використовувати фінансово-економічний потенціал банку;
- мінімізувати ризики при встановленні договірних відносин з клієнтами;
- оптимально розміщувати чистий прибуток з метою досягнення максимальних фінансово-економічних результатів у майбутньому.

Для підвищення прибутковості діяльності банку необхідно:

1. Забезпечити зростання групи активів, що приносять процентний дохід та зростання власного капіталу, насамперед правильне проведення зваженої маркетингової і процентної політики, наслідком цього стане підвищення числа банківських вкладників.

2. Збільшити частку доходних активів в сукупних активах. Іншими словами банк повинен нарощувати так звані «працюючі» активи, які приносять найбільші доходи банку і скорочувати до можливого мінімуму «непрацюючі». До доходних активів відносять кредитний та інвестиційний

портфель банку, депозити та кредити в інших банках. Всі інші активи є недоходними. Вкладення коштів у недоходні активи погіршує структуру активів та їх дохідність. Однак, саме «непрацюючі» активи забезпечують ліквідність банку. Таким чином, банківська ліквідність досягається при максимізації залишків в касах та на кореспондентських рахунках по відношенню до інших активів. Але саме в цьому випадку прибуток банку буде мінімальний. Максимізація прибутку вимагає не збереження коштів, а їх використання для видачі позик і здійснення інвестицій (з урахуванням резервів). Оскільки для цього треба звести касову готівку і залишки на кореспондентських рахунках до мінімуму, то максимізація прибутку ставить під загрозу безперервність виконання банком своїх зобов'язань перед клієнтами. Таким чином, занадто висока (понаднормативна) ліквідність негативно впливає на дохідність банку, а занадто низька – свідчить про погіршення надійності банку.

Таким чином, сутність банківського управління полягає в гнучкому співвідношенні протилежних вимог ліквідності і прибутковості. Науковці вважають, що частка доходних активів у загальних активах банку повинна бути на рівні 0,75-0,85.

3. Змінити загальний рівень процентної ставки по активних операціях банку. Потрібне дослідження та врахування крім специфічних факторів, що визначають розмір процента по активних операціях також попиту на кредитному ринку і ставки конкуруючих банків та інших фінансово-кредитних установ.

Банки намагаються збільшити рівень процентної ставки по активних операціях, тобто намагаються дешевше залучити кошти та їх дорожче розмістити». З метою отримання більших доходів банк повинен враховувати крім специфічних факторів, що визначають розмір процента по активних операціях (облікова ставка, рівень інфляції, термін позики, її розмір, ризик,

характер забезпечення, витрати по оформленню позики та контроль, контроль та інші) також попит на кредитному ринку і ставки конкуруючих банків та інших фінансово-кредитних установ.

4. Змінити структуру портфелю доходних активів, тобто підвищити питому вагу ризикових кредитів в кредитному портфелі банку, наданих під високі проценти. Ризикові операції можуть принести банку значний дохід, якщо він буде правильно ними управляти. Банк повинен правильно дослідити допустимість ризику, розробити проект прийняття негайно практичного рішення, спрямованого або на використання ризикових операцій, або на застосування системи заходів, що знижують можливість появи витрат банку від проведення тієї чи іншої операції.

Висновки за розділом 1

Усі комерційні банки незалежно від форми власності, величини капіталу та спеціалізації виконують операції із залучення тимчасово вільних грошових коштів у депозити (депозитні операції); операції, пов'язані із розрахунково-касовим обслуговуванням клієнтури (розрахункові та касові операції) й операції з кредитного обслуговування клієнтів (кредитні операції). Звичайно, коло операцій, що їх виконують банки, значно ширше, але саме ці операції є обов'язковими і належать до суто банківських операцій. Згідно зі ст. 47 Закону України "Про банки і банківську діяльність" здійснювати їх у сукупності мають право тільки юридичні особи, які мають банківську ліцензію.

Як вже було зазначено, фінансовим результатом діяльності комерційного банку є прибуток, розмір і динаміка, якого в основному залежить від його доходів та видатків. Аналіз прибутку комерційного банку складається із декількох елементів:

- аналіз доходів комерційного банку: структурний аналіз;

- аналіз видатків банку: структурний аналіз;
- аналіз фінансових коефіцієнтів прибутковості.

Метою аналізу доходів і витрат комерційного банку є:

- визначення і фінансове планування головних джерел отримання доходів та відповідних витрат за банківськими операціями;
- обґрунтування доцільності та перспективності окремих банківських операцій шляхом визначення структури формування і використання фінансових ресурсів та структури доходів і витрат.

Аналіз доходів і витрат є одним з найголовніших напрямків аналітичної роботи, оскільки дозволяє на підставі проведеного аналізу здійснювати контроль за рентабельністю банків, рівнем витрат банківських установ тощо.

Головними факторами оцінки прибутковості банку є:

1. Питома вага і рівень доходів та витрат банку відносно власного капіталу.
2. Стабільність доходів та витрат банку за минулі періоди.
3. Динаміка доходів та витрат банку за аналізований період (велика тривалість періоду дозволяє точніше визначити тенденції розвитку банку), аналіз виконання фінансових планів.
4. Структурний аналіз доходів та витрат банку, співвідношення процентних і непроцентних доходів та витрат.
5. Чистий процентний дохід, чистий непроцентний дохід, рівень, динаміка, структура джерел доходів, аналіз впливу на рівень загального доходу банку.
6. Чиста процентна маржа, чиста непроцентна маржа, рівень, достатність, тенденції розвитку, тимчасові коливання за період, що аналізується.
7. Частка доходів та витрат, що носять випадковий характер (наприклад, штрафи та пені) у сукупних доходах та витратах банку.

Найважливішими показниками прибутковості діяльності комерційного банку є: норма прибутку на капітал (R_k), яка характеризується величиною чистого прибутку, що припадає на кожну гривню капіталу, використаного у відповідному періоді, та рентабельність активів (R_a), яка застосовується для загальної оцінки ефективності використання активів (майна) комерційного банку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ І ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Сучасний стан і перспективи формування прибутку українських банків

На сьогоднішній день банківський сектор України перебуває у складному становищі. Програма реформ оздоровлення банківської системи, запропонована Національним банком України, призвела до суттєвого зменшення кількості банків (74) та до радикальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів.

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об'єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектору. До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні:

- зростання недовіри до банків;
- негативний вплив політичних процесів;
- суперечливість механізму рефінансування українських банків;
- девальвація національної грошової одиниці;
- подорожчання кредитних ресурсів в Україні;
- погіршення якості кредитного портфеля банків;
- низький рівень ризик менеджменту банків.

Для визначення ефективності роботи банків розглянемо їх доходи, витрати, прибуток та показники рентабельності (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Доходи і витрати банків України[38]

Показники	2017	2018	2019	2020
ДОХОДИ	178 054	204 554	243 102	249 745
процентні доходи	124009	140803	152 954	147 312
комісійні доходи	37 138	50 969	62 057	70 640
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	7 224	1 853	16 225	21 433
інші операційні доходи	7 264	8 589	8 147	6 940
інші доходи	1 349	1 809	2 809	2 657
повернення списаних активів	1 070	532	909	763
ВИТРАТИ	204 545	182 215	184 746	208 449
процентні витрати	70 971	67 760	74 062	62 888
комісійні витрати	9 650	13 159	18 096	24 111
інші операційні витрати	11 719	16 800	11 790	16 049
загальні адміністративні витрати	44 202	53 670	62 936	69 302
інші витрати	15 116	2 011	2 379	2 683
відрахування в резерви	49 206	23 758	10 714	29 878
податок на прибуток	3 681	5 057	4 769	3 538
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	-26 491	22 339	58 356	41 296

Доходи українських банків зросли майже на 40% за останні чотири роки, витрати ж після зниження у 2018-2019 р.р. на 10%, знов зросли до рівня, який навіть перевищує рівень 2017 року на 2%, а в порівнянні з 2019 роком витрати зросли майже на 11%. І це є негативною тенденцією, яка знайшла своє відображення у зниженні чистого прибутку банків, який значно підвищився за 2018-2019 роки, а у 2020 році – знизився на 20%.

Якщо ж розглянути структуру доходів українських банків, то можна відмітити значне зниження процентних доходів (на 17%) при одночасному значному зростанні комісійних доходів (на 40%) за останні чотири роки.

Структура доходів і витрат банків України показана в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Структура доходів і витрат банків України,% [38]

Показники	1.01.2018	1.01.2019	1.01.2020	1.01.2021
ДОХОДИ	100,0	100,0	100,0	100,0
процентні доходи	69,6	70,0	62,9	59,0
комісійні доходи	20,9	25,6	25,5	28,3
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	4,1	-0,8	6,7	8,6
інші операційні доходи	4,1	4,0	3,4	2,8
інші доходи	0,8	0,9	1,2	1,1
повернення списаних активів	0,6	0,3	0,4	0,3
ВИТРАТИ	100,0	100,0	100,0	100,0
процентні витрати	34,7	38,6	40,1	30,2
комісійні витрати	4,7	7,4	9,8	11,6
інші операційні витрати	5,7	7,5	6,4	7,7
загальні адміністративні витрати	21,6	29,3	34,1	33,2
інші витрати	7,4	0,9	1,3	1,3
відрахування в резерви	24,1	13,5	5,8	14,3
податок на прибуток	1,8	2,7	2,6	1,7
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	x	x	x	x

Процентні доходи складаються з процентних доходів від надання кредитних послуг, доходів від інвестицій у цінні папери та інших процентних доходів.

Структура кредитів показана в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Обсяг активних операцій та частка непрацюючих активів банків України[38]

Активні операції	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021
Кредитні операції: Кредити корпоративному сектору	892 900	959 601	847 259	795 405
непрацюючі кредити	500 263	535 770	456 074	371 157
частка непрацюючих кредитів, %	56,03	55,83	53,83	46,66
Кредити фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями)	174 448	202 202	214 252	208 383
непрацюючі кредити	93 353	93 086	73 077	58 230
частка непрацюючих кредитів, %	53,51	46,04	34,11	27,94
Міжбанківські кредити, депозити (за виключенням коррахунків)	22 046	28 888	31 368	34 057
непрацюючі кредити	1 372	1 073	946	984
частка непрацюючих кредитів, %	6,22	3,71	3,02	2,89
Кредити органам державної влади та місцевого самоврядування	1 519	2 867	4 717	11 734
непрацюючі кредити	10	838	683	0
частка непрацюючих кредитів, %	0,69	29,22	14,48	0,00
Всі кредити	1 090 914	1 193 558	1 097 595	1 049 579
у т.ч. банки: з державною часткою, з них	558 974	643 564	624 856	540 326
ПАТ КБ "Приватбанк"	269 532	293 725	305 163	245 013
з державною часткою крім ПАТ КБ "Приватбанк"	289 442	349 839	319 693	295 313
іноземних банківських груп	382 417	392 683	330 599	344 206
з приватним капіталом	125 270	135 715	142 140	164 673
неплатоспроможні	24 253	21 596	0	374
непрацюючі кредити	594 999	630 767	530 780	430 371
у т.ч. банки: з державною часткою, з них	397 563	437 101	396 903	310 225
ПАТ КБ "Приватбанк"	236 211	244 824	239 197	181 196
з державною часткою крім ПАТ КБ "Приватбанк"	161 352	192 277	157 707	129 029
іноземних банківських груп	156 834	151 195	107 476	95 891
з приватним капіталом	30 169	31 233	26 401	23 975
неплатоспроможні	10 433	11 238	0	280
частка непрацюючих кредитів, %	54,54	52,85	48,36	41,00
у т.ч. банки:				
з державною часткою, з них	71,12	67,92	63,52	57,41
ПАТ КБ "Приватбанк"	87,64	83,35	78,38	73,95
з державною часткою крім ПАТ КБ "Приватбанк"	55,75	54,96	49,33	43,69
іноземних банківських груп	41,01	38,50	32,51	27,86
з приватним капіталом	24,08	23,01	18,57	14,56
неплатоспроможні	43,02	52,04	0,00	74,77

Як видно з даних таблиці, загальний обсяг кредитів після їх незначного збільшення у 2019 році, в наступному році впав нижче показника 2017 року. Це здійснилось за рахунок зменшення кредитування в корпоративному секторі – на 10%. І хоча кредитування фізичних осіб збільшилось на 20%, їх питома вага в загальному обсязі кредитів майже в 4 рази менша ніж питома вага кредитів корпоративного сектору. Тому в цілому ситуація потребує змін.

Частка непрацюючих кредитів значно скоротилась в кредитування фізичних осіб (майже в 2 рази – в 1.92 рази), а непрацюючих кредитів серед корпоративного сектору стало менше на 20%. 2019 рік був успішним для банківської системи України: кількість неплатоспроможних кредитів – 0, але пандемія COVID-19, яка призвела до локдауну з лютого 2020 року, спричинила підвищення неплатоспроможних кредитів до 74.77%.

В реальності практично кожний комерційний банк має у своєму портфелі проблемні кредити, і тому досить важливим є регулярний моніторинг і лімітування допустимого для банку відсотка цих кредитів щодо загальної вартості виданих позик, а також прийнятного рівня кредитного ризику.

Рентабельність роботи банків України відображена в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Рентабельність роботи банків України [38]

Показники	2017	2018	2019	2020
Рентабельність активів,%	-1.93	1.69	4.26	2.54
Рентабельність капіталу,%	-15.84	14.67	33.45	19.97

Рентабельність роботи банків з від'ємної до 2017 року стала позитивною у 2018 році, навіть її значення подвоїлись у 2019 році. При цьому

рентабельність капіталу досягла 33.45%. Але у 2020 році, як наслідок пандемії і фінансової кризи рентабельність дещо знизилась.

Вище сказане дозволяє зробити висновки:

- 1) банківський сектор здійснює комплексний вплив на функціонування фінансової сфери шляхом нормалізації механізму розподілу фінансових ресурсів, забезпечення обігу грошової маси та економічної стабілізації. Проте необхідно враховувати, що в кризових умовах економіка та банківська система можуть посилювати негативний взаємовплив;
- 2) сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти;
- 3) діяльність НБУ у сфері регулювання банківської системи можна охарактеризувати за наступними напрямками: «оздоровлення» банківського сектору шляхом виводу з ринку недієздатних банків; реалізація політики інфляційного таргетування, основним завданням якої є забезпечення інфляційної стабільності та більш ефективної координації дій НБУ з відповідальними структурами; накладення санкцій на банки, які є дочірніми відділеннями російських державних банків;
- 4) для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

2.2. Характеристика банку

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» - найбільший за розмірами активів український банк і лідер роздрібного банківського ринку України, зареєстрований 19 березня 1992 року.

Місія: Допомогати економіці розвиватися, бізнесу - зростати, а приватним клієнтам - здійснювати мрії, надаючи фінансові послуги найвищої якості. Слоган: ПриватБанк – беремо і робимо.

Чисті активи ПриватБанку станом на 1 січня 2018 року становили 259 мільярдів гривень (19,3 % від активів усіх банків в Україні). ПриватБанк володіє другою за чисельністю мережею відділень та найбільшою мережею банкоматів і терміналів серед банків України. На початок 2018 року в мережі працювало близько 7,2 тис. банкоматів, 13,3 тис. платіжних терміналів та 141 тис. торговельних POS-терміналів. Національна мережа банківського обслуговування ПриватБанку включає в себе близько 2240 відділень. ПриватБанк є найбільшим емітентом і еквайром платіжних карток в Україні. На початок 2018, банком емітовано понад 30 мільйонів карток, що становить більше половини від усієї кількості випущених українськими банками платіжних карток. Банку належить система грошових переказів «PrivatMoney» та найпопулярніший в Україні інтернет-банкінг і платіжна система «Приват24». Також банк виступає еквайром електронної платіжної системи LiqPay.

18 грудня 2016 року, через проблеми з платоспроможністю, була проведена націоналізація ПриватБанку. Відтоді установа на 100 % перебуває у державній власності. Внаслідок вливання з Державного бюджету України величезних коштів в статутний капітал банку для підтримання його платоспроможності після націоналізації, установа у 2016 році зафіксувала збитки в розмірі 135 мільярдів гривень (61,5 % від розміру усіх її активів на

кінець того року) — найбільші за усю історію банківської системи України. В наступному році вливання продовжувалися хоч і в менших масштабах, збитки у 2017 сягнули майже 23 мільярдів гривень.¹

Головний офіс ПриватБанку розташований у м. Дніпро. 24 квітня 2017 року юридична адреса банку була змінена з Дніпра на Київ. Правління та всі служби головного офісу продовжують працювати в Дніпрі.^[1] За класифікацією НБУ, ПриватБанк є одним з трьох системно важливих банків в Україні у 2018 році. Також є одним з трьох державних банків на які поширюється державна гарантія повернення 100 % вкладів фізичних осіб.

Національним банком України АТ КБ «ПриватБанк» видана 29 липня 2009 року банківська ліцензія № 22 на право здійснювати банківські операції, визначені частиною першою та пунктами 5-11 частини другої статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [1].

Дозвіл № 22-3 від 21 вересня 2009 року, зареєстрований Національним банком України 19 березня 1992 року за номером 92, дає АТ КБ «ПриватБанк» право на здійснення операцій, визначених пунктами 1-4 частини другої та частиною четвертою статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [1], згідно з додатком до цього дозволу.

Перелік операцій, які має право здійснювати АТ КБ «ПриватБанк» (згідно «Додатка до дозволу №22-3 від 21 вересня 2009р.):

1. Операції з валютними цінностями:

- неторговельні операції з валютними цінностями;
- операції з готівкою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін, прийняття на інкасо), що здійснюються в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків;
- операцій з готівкою іноземною валютою (купівля, продаж, обмін), що здійснюються в пунктах обміну іноземної валюти, які працюють на підставі

укладених банками агентських договорів з юридичними особами - резидентами;

- ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України;

- ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті;

- ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України;

- відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;

- відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;

- залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;

- залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;

- торгівля іноземною валютою на валютному ринку України (за винятком валютно-обмінних операцій);

- торгівля іноземною валютою на міжнародних ринках;

- операції з банківськими металами на валютному ринку України;

- операції з банківськими металами на міжнародних ринках;

- інші операції з валютними цінностями на міжнародних ринках;

- інші операції з валютними цінностями на валютному ринку України.

2. Емісія власних цінних паперів.

3. Організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів.

4. Здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг).

5. Здійснення інвестицій у статутні фонди та викуп акції інших юридичних осіб.

6. Здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї.

7. Перевезення валютних цінностей та інкасація коштів.

8. Операції за дорученням клієнтів або від свого імені:

- з інструментами грошового ринку;

- з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках;

- з фінансовими ф'ючерсами та опціонами.

9. Довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами.

10. Депозитарна діяльність зберігача цінних паперів.

11. Діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Банк, поряд з іншими державними банками, займав домінуючу позицію на ринку в 2018 році: сукупна частка державних банків становила 54,7% та 63,4% за чистими активами та депозитами населення відповідно. Одним із основних каталізаторів росту чистих активів банківської системи у 2018 році був приріст високоліквідних активів (+48 млрд. грн).

Кредитний портфель банківської системи виріс на +33 млрд грн: +11 млрд грн приріст кредитного портфелю юридичних осіб, + 22 млрд грн приріст кредитного портфелю фізичних осіб. Приріст кредитного портфелю Банку склав +11,8 млрд грн, що забезпечено розвитком кредитування:

а) юридичних осіб (+3,6 млрд грн) за рахунок розвитку традиційних продуктів (кредитні лінії, овердрафти) та інноваційних (КУБ);

б) фізичних осіб +8,1 млрд грн, що здійснено завдяки розвитку карткових продуктів (карта «універсальна») та розвитку нових продуктів (оплата частинами).

Розвиток банківського сектору у 2018 році супроводжувався також значним зростанням цифрових послуг та електронних каналів продаж:

а) приріст кількості активних карт становив +6 % (із 34,9 млн у 2017

році до 36,9 млн у 2018 році),

б) кількість банкоматів зросла у державних банків на 7% (із 7,2 тис у 2017 році до 7,7 тис у 2018 році);

в) кількість платіжних терміналів зросла із 251,7 до 292,3 тис шт.

Основні пріоритети Банку на найближчу перспективу:

- Подальше нарощування якісного кредитного портфелю, в якому, як і раніше, буде переважати роздрібний сегмент;

- Підтримка оптимального та достатнього рівня ресурсної бази при подальшій політиці зниження вартості (до 5,7%, - 50 в.п.);

- Трансформація внутрішніх бізнес-процесів, які дозволять підвищити ефективність бізнесу та якість обслуговування клієнтів;

- Подальша оптимізація та приведення до належного стану регіональної мережі відділень та банківської інфраструктури;

- Розробка та впровадження якісних та інноваційних продуктів, сервісів [36].

2.3. Аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк»

Управління фінансовими ресурсами банку полягає в управлінні власним капіталом та управлінні його зобов'язаннями.

Головна мета процесу управління власним капіталом банку полягає в залученні та підтримці достатнього обсягу власного капіталу для розширення діяльності й забезпеченні захисту від ризиків. Величина власного капіталу банку визначає обсяги активних операцій банку, розмір депозитної бази, можливості запозичення коштів на фінансових ринках, максимальні розміри наданих кредитів, величину відкритої валютної позиції та інші важливі показники, які істотно впливають на діяльність банку.

Для українських банків актуальними залишаються питання нарощування капітальної бази і для більшості з них мета управління капіталом банку полягає в його поповненні. В управлінні формуванням власного капіталу банку можна виділити три взаємозалежних напрями: управління формуванням його розміру, ціни та структури.

Кількісним критерієм оцінки ефективності управління власним капіталом банку є його прибуток, а якісним показником ефективності цього управління – рентабельність, що залежить від прибутку і величини власних коштів. Формування власного капіталу банку здійснюється засновниками з метою одержання прибутку і відповідно дивідендів. В одержанні прибутку приймають участь як власний так і залучений капітал, тобто сукупний капітал.

Система управління формуванням власного капіталу представляє собою реалізацію своєї головної мети – забезпечення максимізації добробуту (прибутку) власників банку в поточному і перспективному періоді, а основними завданнями є [43]:

- формування достатнього обсягу власного капіталу, що забезпечує необхідні темпи економічного розвитку;
- забезпечення умов досягнення максимальної доходності власного капіталу при передбачуваному рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з формуванням капіталу, при прогнозованому рівні його доходності;
- забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над банком із сторони його засновників;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості банку.

Основними цілями управління власним капіталом банку є:

- визначення та дотримання достатнього розміру власного капіталу;
- відповідність джерел формування власного капіталу стратегії банку;

- управління адекватністю основного та регулятивного капіталів з використанням методики лімітування вкладень в активні операції;
- диверсифікація активних операцій банку;
- винесення пропозицій щодо шляхів збільшення власного капіталу.

Величина власного капіталу банку істотно впливає на рівень надійності та довіри до банку з боку суспільства. Саме тому проблеми об'єктивного оцінювання його величини та методи визначення його достатності залишаються актуальними у банківській практиці.

Порядок формування статутного капіталу залежить від форми організації банку: якщо банк створюється у формі акціонерного товариства відкритого типу, статутний фонд формується шляхом відкритої передплати на акції.

Важливим елементом власного капіталу є резервний капітал, який формується в процесі діяльності банку і призначений для покриття можливих збитків по проведеним ним операціям, а також для виплати ним дивідендів, якщо для цього недостатньо прибутку. Наявність резервного капіталу забезпечує стійкість діяльності банку, зміцнення його матеріальної і фінансової бази. Це сприяє підвищенню гарантій виконання банком своїх зобов'язань перед кредиторами, зменшує ймовірність банкрутства. Резервний капітал банку створюється в порядку, передбаченому зборами акціонерів; формується за рахунок відрахувань з прибутку, розмір яких визначається вищим органом управління банком, але не менше 5% від суми отриманого прибутку до досягнення ним 25% розміру регулятивного капіталу банку.

Одним із важливих завдань стратегічного фінансового менеджменту банку в процесі формування резервного капіталу є правильне визначення розмірів відрахувань від прибутку. Прискорені відрахування з метою найшвидшого створення резервного фонду можуть знизити розмір виплачуваних по акціях дивідендів, що, у свою чергу, знизить ринкову

вартість самих акцій і негативно позначиться на формуванні акціонерного капіталу взагалі. Занадто низькі норми відрахувань від прибутку розтягнуть формування резервного фонду на тривалий термін і можуть негативно вплинути на забезпечення фінансової стійкості банку. Фахівці вважають, що найбільш оптимальним шляхом є змішаний порядок формування резервного фонду, коли протягом декількох років здійснюються підвищені відрахування з прибутку, а потім встановлюються помірні або низькі норми відрахувань до досягнення встановленого розміру цього фонду.

Нерозподілений прибуток є джерелом формування власного капіталу банку внутрішнього походження, що створюється як залишок прибутку після виплати дивідендів, відрахувань до резервного капіталу та в інші фонди банку.

Збільшення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку вигідніше, ніж новий випуск простих акцій, оскільки відсутні витрати, пов'язані з випуском нових цінних паперів, проте тривале стримування дивідендів може привести до зниження ринкової вартості акцій. Тому банк повинен постійно прагнути до збереження балансу між виплатою достатніх дивідендів акціонерам (щоб мати їхню підтримку) і реінвестуванням доходів (щоб розвиватися і підтримувати ціну акцій на досить високому рівні).

Залучені кошти є найбільш ваговою частиною фінансових ресурсів банку, яка в кілька разів перевищує його власні кошти. Частка залучених коштів у різних банках коливається від 75 % і вище. Фактично залучені кошти - це основне джерело формування ресурсів комерційного банку, які спрямовуються на проведення активних операцій. З розвитком ринкових відносин структура залучених ресурсів зазнала істотних змін, що зумовлено появою нових, нетрадиційних для старої банківської системи способів акумуляції тимчасово вільних коштів фізичних і юридичних осіб.

До залучених коштів банку належать залишки коштів на поточних, бюджетних та розрахункових рахунках клієнтів, ощадні та строкові вклади

фізичних та юридичних осіб, вклади до запитання, різноманітні види депозитних рахунків, таких як умовні, заставні, брокерські, цільові депозити, депозити в іноземній валюті, а також кошти на кореспондентських рахунках інших банків (лоро-рахунки).

У банківській практиці всі рахунки клієнтів, відкриті в банку, у цілому називають депозитами, а залучені кошти – депозитними зобов'язаннями.

Згідно класифікаційної ознаки - категорії вкладника - розрізняють депозити юридичних та фізичних осіб.

Середні суми вкладів цих груп вкладів суттєво відрізняються, оскільки залишки по депозитах юридичних осіб значно вищі, ніж по вкладах фізичних осіб.

Різняться також мотивація здійснення вкладень та побажання відносно їх подальшого використання. Депозити юридичних осіб переважно використовуються з метою розрахунків за придбану продукцію та послуги, для здійснення інших розрахунків, а мотивація накопичення коштів з метою отримання прибутку є другорядною. Для фізичних осіб депозити досить часто відкриваються з метою отримання прибутку в майбутньому, тому мотиви зберігання коштів задля цього та відкриття цільових депозитів (у т.ч. для придбання певних товарів довгострокового використання), однаково важливі.

Суттєво відрізняються й фінансові можливості цих груп вкладників, у юридичних осіб вони значно ширші, що в свою чергу впливає на періодичність поповнення вкладу [44].

Основне завдання управління залученим капіталом банків можна визначити управління ліквідністю й витратами щодо залучення ресурсів.

Чим надійнішими та стабільнішими є пасиви банку, тим вищими будуть середня ціна ресурсів, а отже, й витрати. Збільшення питомої ваги поточних пасивів сприяє зниженню витрат, проте знижує ліквідність банку. Водночас

збільшення частки строкових зобов'язань сприяє формуванню стабільного ресурсного потенціалу, що позначається на підвищенні витрат.

Ціноутворення за депозитними зобов'язаннями банку базується на аналізі співвідношення між депозитною ставкою, яка відображає ринкову вартість залучення коштів, і витратами банку з обслуговування кожного виду депозитних, рахунків.

Отже, формування оптимального складу залученого капіталу банку відповідно до його потреб та можливостей фінансового ринку, аналіз середньої вартості ресурсів (як сукупних, так і кредитних), оцінка ступеня їх використання є основними питаннями, які має вирішити менеджмент банку в процесі управління залученим капіталом.

За умов нестабільного економічного розвитку, що спостерігається в Україні протягом останнього десятиріччя, передбачити рівень інфляції, визначити ризикованість банківської установи, а також спрогнозувати темпи зростання, які насправді перетворилися на темпи економічної кризи (падіння), не вдається навіть на макроекономічному рівні.

Тому вітчизняні банки при встановленні депозитної ставки орієнтуються на рівень облікової ставки НБУ та пропонують клієнтам плаваючу ставку, яка переглядається в разі зміни облікової ставки. Несприятливі економічні процеси змусили банки перейти до короткострокового залучення коштів, коли депозити приймаються на такий період часу, у межах якого темпи інфляції більш-менш можна передбачити. Використання облікової ставки НБУ як орієнтира щодо пропозиції ставок за депозитними рахунками цілком обґрунтоване, оскільки в обліковій ставці очікуваний рівень інфляції вже врахований, а в Україні саме інфляція є головним чинником, що впливає на рівень банківських ставок.

Значне підвищення депозитної ставки за відсутності високоприбуткових напрямів розміщення залучених ресурсів може призвести до появи від'ємного

спреду, а отже, збиткової діяльності банку.

Одним із факторів стабілізації банківської системи є система страхування депозитів, існування якої на рівні держави дає банкам можливість знизити премію за ризик як однієї зі складових базової депозитної ставки. У багатьох розвинутих країнах створено державну систему страхування депозитів, яка передбачає компенсацію певної суми депозитного вкладу власникові в разі банкрутства банку. В Україні прийнято відповідні нормативні документи щодо створення системи страхування депозитів. Це дає можливість сподіватися на вирішення проблеми високої ризикованості банківських вкладів, що сприятиме підвищенню надійності та стабільності вітчизняних банків.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» з метою захисту інтересів клієнтів і забезпечення фінансової надійності НБУ встановлює для всіх комерційних банків економічні нормативи.[1]

Економічні нормативи діяльності банків (economic ratios; regulatory ratios for banks) – показники, встановлені Національним банком України з метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому. Національний банк України встановлює наступні економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками [4]:

1. Нормативи капіталу:

мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.);

достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%).

2. Нормативи ліквідності:

миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%);

поточна ліквідність – Н5 (не менше 40%);

короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%).

Національний банк у зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) скасовує економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з 2 вересня 2019 року.

1. Нормативи кредитного ризику:

максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%);

великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу);

максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру – Н9 (не більше 5%);

максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам – Н10 (не більше 30%).

Нормативи інвестування:

інвестування в цінні папери окремо за кожною установою – Н11 (не більше 15%);

загальної суми інвестування – Н12 (не більше 60%).[4]

Порядок розрахунку нормативів наступний.

1. Норматив капіталу (Н₁) комерційного банку. Розраховується як сума основного (капітал 1-го рівня) і додаткового капіталу (капітал 2-го рівня) за мінусом відвернень з урахуванням основних засобів.(табл.2.1).

2. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2.

Станом на 31 грудня 2018 року, відповідно до існуючих вимог до капіталу, встановлених Національним банком України, банки повинні утримувати коефіцієнт достатності капіталу на рівні не менше 10% від суми активів, зважених з урахуванням ризику, розрахованих згідно з вимогами Національного банку України.

Розрахунок нормативів капіталу банку представлений в таблиці 2.5.

Під час розрахунку показника A_p розподіл активів за групами ризику здійснюється з урахуванням їх балансової вартості та ступеня ризику відповідно до пункту 1.3 глави 1 розділу IV Інструкції № 368 [4]:

I група ризику - 0 відсотків; II група ризику - 10 відсотків; III група ризику - 20 відсотків; IV група ризику - 35 відсотків; V група ризику - 50 відсотків; VI група ризику - 100 відсотків.

Коефіцієнти ризику активів комерційного банку (y %) поділяються на 5 груп, а саме:

0 - кошти на кореспондентському рахунку в НБУ, банкноти та монети в касі; банківські метали;

10 - кредити, надані центральним органам державного управління;

20 - кредити, надані місцевим органам влади, боргові цінні папери центральних органів державного управління та місцевих органів влади;

50 - кошти до запитання в інших банках, строкові депозити, які розміщені в інших банках;

100 - операції з цінними паперами, кредити, які надані клієнтам банку, пролонгована, прострочена та сумнівна заборгованість, дебітори, основні засоби та товарно-матеріальні цінності тощо.

Таблиця 2.5

Розрахунок нормативів капіталу банку, млн грн

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Всього регулятивного капіталу, у тому числі (Н1)	3 136	17 569	19 556	19223	35257
Капітал 1-го рівня	2 913	17 888	9 851	9685	17644
Капітал 2-го рівня (не може перевищувати 100% від капіталу 1-го рівня)	656	114	9 851	9685	17644
Відвернення	(433)	(433)	(146)	(147)	(30)
Активи, зважені з урахуванням ризику (A_p)	126246	79 938	79 990	91727	93201
Відкрита валютна позиція	23 154	30 137	34 025	44833	32679

Продовження табл.2.5						
1	2	3	4	5	6	
Непокритий кредитний ризик	(61)	(8 854)	-	(719)	(368)	
Коефіцієнт достатності капіталу (Н2)	2.10%	17.36%	17.46%	14.15%	28.09%	

Ліквідність банку - це його здатність забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань. Визначається збалансованістю між строками і сумами погашення активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку.

Норматив миттєвої ліквідності (Н4). Розраховується як співвідношення суми коштів на кореспондентському рахунку в НБУ та в касі банку, необтяжливі депозити в НБУ до поточних зобов'язань:

$$H_4 = \frac{K_{кр} + K_a}{P_p} * 100\%, \quad (2.1)$$

де: $K_{кр}$ - кошти на коррахунку в НБУ;

K_a - кошти в касі;

P_p - поточні зобов'язання.

До поточних зобов'язань відносяться: кошти НБУ в банку, кошти до запитання інших банків, строкові депозити інших банків, кошти бюджету та позабюджетних фондів України, кошти на поточних рахунках клієнтів банку.

Нормативне значення показника Н4 має бути не менше 20%.

Норматив поточної ліквідності (Н5) визначається як співвідношення активів первинної та вторинної ліквідності до зобов'язань банку з відповідними строками виконання.

До активів первинної та вторинної ліквідності при розрахунку нормативу поточної ліквідності належать:

- готівкові кошти;
- банківські метали;

- кошти на кореспондентських рахунках, які відкриті в Національному банку України та інших банках;
- строкові депозити, які розміщені в Національному банку України та інших банках;
- боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку, у портфелі банку на продаж та у портфелі банку на погашення;
- боргові цінні папери, емітовані Національним банком України в портфелі банку на продаж та у портфелі банку на погашення;
- надані кредити.

До зобов'язань з відповідними строками виконання належать:

- кошти на вимогу;
- короткострокові та довгострокові кредити, одержані від Національного банку України та інших банків;
- кошти бюджету України;
- строкові депозити інших банків та клієнтів;
- цінні папери власного боргу, емітовані банком;
- субординований борг банку;
- зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій, порук, авалів;
- зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам і банкам.

Оптимальне значення нормативу Н5 має бути не менше ніж 40 %.

До розрахунку нормативу короткострокової ліквідності (Н6) включаються ліквідні активи та короткострокові зобов'язання з початковим строком погашення до одного року.

До ліквідних активів при розрахунку нормативу короткострокової ліквідності включають:

- готівкові кошти;
- банківські метали;

- кошти на кореспондентських рахунках, що відкриті в Національному банку України та інших банках;
- короткострокові депозити, що розміщені в Національному банку України та інших банках;
- короткострокові кредити, що надані іншим банкам;
- боргові цінні папери органів державної влади в торговому портфелі банку, у портфелі банку на продаж та о портфелі банку до погашення.

До короткострокових зобов'язань включаються:

- кошти на вимогу;
- кошти бюджету України;
- короткострокові кредити, які одержані від Національного банку України та інших банків;
- короткострокові депозити інших банків і клієнтів;
- короткострокові цінні папери власного боргу, емітовані банком;
- зобов'язання за всіма видами гарантій, порук, авалів;
- зобов'язання з кредитування, які надані банкам і клієнтам.

Оптимальне значення нормативу Н6 має бути не менше ніж 20 %.

Норматив Н8 розраховується за такою формулою:

$$Н8 = \frac{Зв}{РК} \cdot 100 \% \quad (2.2)$$

За показником Зв відображається сукупна заборгованість за депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, дебіторською заборгованістю, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку за всіма великими кредитними ризиками, наданими банком щодо всіх контрагентів (або групи пов'язаних контрагентів), усіх пов'язаних з банком осіб.[4]

Розрахунок нормативів ліквідності банку представлений в табл.2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок нормативів ліквідності банку

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Готівкові кошти в касі	30 159	25 296	27 360	45894	49911
Заборгованість банків		2903	-	27118	25059
Кошти на коррахунках	30 159	28 199	27 360	73012	74970
Кредити та строкові депозити	32 616	38 335	50 140	59544	55021
Інвестиційні папери наявні для продажу	64 409	90 354	86 244	84680	100750
Заборгованість перед НБУ	18 047	12 394	9 817	7721	-
Заборгованість перед банками	2 667	234	195	201	19
Кошти клієнтів	180656	212167	231 055	240621	312568
В т.ч. кошти на поточних рахунках клієнтів банку	45440	79893	109855	130827	195490
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	138	150	136	121	147
Інші фінансові зобов'язання	1 932	1 688	2 249	1522	2912
Резерви та нефінансові зобов'язання	2 545	3 292	3 132	3260	12087
Субординований борг	122	139	-		-
Разом зобов'язань	206109	230056	246584	255194	329580
Н4	44.90%	30.48%	22.83%	52.62%	38.35%
Н5	40.00%	45.34%	56.57%	72.68%	66.74%
Н6	24.35%	24.32%	26.06%	62.20%	62.48%

Аналіз нормативів ліквідності банку за станом на 31 грудня 2020 року показав, що банк на зазначену дату здатний забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, що визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками і сумами інших джерел та напрямків використання коштів, крім нормативу миттєвої ліквідності. Станом на 31 грудня 2020 року нормативи ліквідності Банку наступні: норматив миттєвої ліквідності (Н4) - 38,35% (нормативне значення - не менше 20%); норматив поточної ліквідності (Н5) - 66,74% (нормативне значення - не менше 40%); норматив короткострокової ліквідності (Н6) - 62,48% (нормативне значення - не менше 20%). Проаналізуємо процес здійснення пасивних операцій банку за даними його балансів протягом 2016-2020 років.(табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка зобов'язань АТ КБ «Приватбанк»

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Кредити отримані від НБУ/ Заборгованість перед НБУ	18047	12394	9817	7721	-
Заборгованість перед банками	2667	234	195	201	19
Всього коштів банків	20714	12628	10012	7922	19
Рахунки до запитання	46460	79893	109855	130827	195490
Строкові депозити	134196	132274	121200	109794	117078
Рахунки клієнтів	180656	212167	231055	240621	312568
Зобов'язання орендаря з лізінгу	-	-	-	1748	1844
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	138	150	136	121	147
Інші фінансові зобов'язання	1934	1690	2249	1522	2912
Резерви та нефінансові зобов'язання	2545	3292	3132	3260	12087
Усього зобов'язання	206109	230056	246584	255194	329586

З даних табл.2.7 видно, що за останні чотири роки значно зменшились в пасивах кошти банків. В той же час більш ніж на 30% зросли рахунки клієнтів. Але, якщо розглянути структуру рахунків клієнтів, можна відмітити, що зростає сума рахунків до запитання (майже в 3 рази) за рахунок збільшення рахунків до запитання в 4 рази. Таким чином, можна відмітити, що структура зобов'язань змінилась, а їх абсолютна величина збільшилась на 20%.

Динаміка структури капіталу подана у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка капіталу банку

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Статутний капітал банку	50695	206060	206060	206060	206060
Емісійний дохід	23	23	23	23	23
Резерв переоцінки будівель	805	769	687	614	689
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	521	(478)	(3303)	(1274)	(2937)
Результат від операцій з акціонером	9934	12174	12174	12174	12174
Загальні резерви та інші фонди	1619	6211	6211	6850	1111
Накопичений дефіцит	(201536)	(201139)	(190388)	(169918)	(162980)
Разом власний капітал	(26348)	23619	31464	54529	53057
Всього зобов'язань	206109	230056	246584	255194	329586
Всього капітал і зобов'язання	179761	253675	278048	309723	382643

Отже, протягом досліджуваного періоду статутний капітал банку зріс у 4 рази. В цілому ж власний капітал банку збільшився в 3 рази, а загальна сума пасивів – більш ніж в 2 рази.

2.4. Аналіз ефективності використання активів банку

Ефективність використання банківського капіталу безпосередньо залежить від якості його розміщення, тобто якості активів.

Ефективне управління пасивами банку можливе тільки за умови нерозривної єдності здійснення активних й пасивних операцій банку, тобто активів, зобов'язань і капіталу банку та пріоритетної ролі сукупного портфеля (балансу) в одержанні високого прибутку за прийняттого рівня ризику. Тому проаналізуємо динаміку активів банку за даними таблиці 2.9.

Як видно з таблиці 2.9 готівкові кошти та їх еквіваленти в порівнянні з 2016 роком збільшились майже в 1.5 рази, кошти в банках збільшились майже в 10 разів в порівнянні з 2016 роком.

Кредити надані клієнтам збільшились на 82% в порівнянні з 2016 роком.

Від структури і якості кредитного портфелю банку в значній мірі залежить його стабільність, репутація та фінансовий успіх.

Тому банку необхідно аналізувати якість позик, проводити незалежні експертизи великих кредитних проектів і заходів, виявляти випадки відхилення від законної кредитної політики.

Таблиця 2.9

Динаміка активів банку, тис. грн.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Грошові кошти та їх еквіваленти	30159	25296	27360	45894	49911
Заборгованість банків (кошти в інших банках)	-	2903	-	27118	25059
Кредити та аванси клієнтам	32616	38335	50140	59544	55021
Інвестиційні цінні папери					
-за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	-	-	86244	84680	100750
-наявні для продажу	64409	90354	-	-	-
-за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	-	-	79299	66602	119196
-утримуються до погашення	-	36222	-	-	-
-за амортизованою собівартістю	-	-	14538	875	1765
Вбудовані похідні фінансові активи	27044	34336	-	-	-
Передоплата з поточного податку на прибуток	181	184	184	2257	6660
Інвестиції в дочірні компанії	30	30	30	155	-
Інвестиційна нерухомість	691	3648	3340	3379	2933
Активи з права користування	-	-	-	1716	1738
Основні засоби і нематеріальні активи	3409	3326	3793	4764	5982
Інші фінансові активи	2639	2940	2743	2210	3648
Інші активи	9585	8815	8899	9265	8901
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	8782	7069	1361	1244	1228
Активи утримувані для продажу	-	117	117	-	32
Усього Активи:	179761	253675	278048	309723	382643

Дані для аналізу структури та якості кредитного портфелю наведено в табл.2.10.

Таблиця 2.10

Кредити та заборгованість клієнтів

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	191139	185575	212795	210579	164332
Кредити юридичним особам	2639	3300	5648	6250	5509
Кредити фізичним особам	31181	43552	63434	68253	60698
-кредитні картки	19749	30354	45314	51890	40609
-іпотека	9045	9130	12923	11467	9566
-споживчі кредити	1069	3144	4193	4148	3500
-авто кредити	264	264	332	250	35
-інші кредити	1054	660	672	498	129
Кредити підприємствам малого і середнього бізнесу	2494	4210	8251	8555	6859
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом					
– юридичні особи	307	191	710	742	588
– фізичні особи	164	197	654	1152	1052
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - підприємствам малого і середнього бізнесу	-	126	248	418	517
Придбані/створені знецінені кредити	-	-	196	94	76
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	227924	237181	291936	296043	232772
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки/резерв на зменшення корисності кредитів	(195308)	(198846)	(241796)	(236499)	(177751)
Всього кредитів та авансів клієнтам	32616	38335	50140	59544	55021

За результатами табл.2.10 можна зробити висновок про те, що найбільша частина кредитів припадає на кредити фізичних осіб (майже 90% від загальної суми кредитування), але темпи їх зростання знизились в порівнянні з 2018 роком і, навіть, у 2020 році є невелике їх зниження.

Якщо розглянути структуру кредитів фізичним особам, то можна визначити, що майже в 4 рази зросли споживчі кредити з деяким зниженням у 2020 році, але питома вага їх залишається невеликою (на рівні 6%). Найбільшу питому вагу займають кредити на кредитні картки (до 76%), але темпи їх зростання зменшуються.

Кредити ж юридичним особам за останні чотири роки збільшились майже втричі, але питома вага їх збільшилась лише на 5 % (з 13.8% у 2016 році до 18,05% у 2020 році).

Проаналізуємо ефективність роботи банку на основі показників довгострокового і оперативного управління - коефіцієнтів оцінки ефективності діяльності комерційного банку: норми прибутку на капітал (рентабельність капіталу); рентабельність активів; чистий спред; чиста процентна маржа [39,42].

Норма прибутку на капітал (R_k) характеризується величиною чистого прибутку, що припадає на кожну гривню капіталу, використаного у відповідному періоді:

$$R_k = \text{ЧП} / \text{К} * 100\% \quad (2.3),$$

Де ЧП – чистий прибуток банку

К – власний капітал.

Наступний коефіцієнт - рентабельність активів (R_a) – застосовується для загальної оцінки ефективності використання активів (майна) комерційного банку.

Цей показник визначає рівень чистого прибутку по відношенню до загальних активів, які сприяли отриманню прибутку:

$$Ra = \text{ЧП} / A * 100\% \quad (2.4),$$

де ЧП – чистий прибуток

A – загальні активи банку

На рентабельність активів впливає, крім прибутку, ще і розмір активів банку.

Низька рентабельність активів може бути спричинена їх завищеним обсягом та високою питомою вагою «витратних активів», при низькій - питомій вазі доходних активів.

Наступний показник – чиста процентна маржа (ЧПМ) – дозволяє оцінити здатність банку утворювати чистий процентний доход, використовуючи загальні активи. До деякої міри, можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку. Чиста процентна маржа обчислюється як відношення чистого процентного доходу (П1) до загальних активів банку (A):

$$\text{ЧПМ} = \frac{\text{П1}}{A} \times 100\% \quad \text{або} \quad \text{ЧПМ} = \frac{(D1-B1)}{A} \times 100\% \quad (2.5)$$

де П1 – чистий процентний доход,

D1 – процентний доход,

A – загальні активи,

B1 – процентні витрати.

Чистий спред (ЧС) дозволяє оцінити різницю між рівнем процентних доходів (D1) і процентних витрат (B1), віднесених відповідно до залишків виданих позик (Апроцент) і залучених на платній основі депозитів (ПД):

$$\text{ЧС} = \frac{D1}{\text{Апроцент}} \times 100\% - \left(\frac{B1}{\text{ПД}} \times 100\% \right) \quad (2.6)$$

Показники ефективності діяльності банку за період з 2016 року по 2020 рік наведені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Показники ефективності діяльності банку, тис. грн.

Показник	2017	2018	2019	2020
Процентні доходи	24 485	30 754	33841	33563
Процентні витрати	(18 374)	(14002)	(14174)	(11943)
Чистий процентний дохід	6 111	16 752	19687	21620
Залишки виданих позик	38 335	50 140	59544	55021
Депозити, залучені на платній основі	212 167	231 055	240621	312568
Загальні активи	253 675	278 048	309723	382643
Комісійний дохід	13 211	19 590	24575	27649
Комісійні витрати	(3 017)	(4 402)	(6386)	(8888)
Адміністративні та інші витрати	(12 194)	(13 989)	(14815)	(18087)
Чистий прибуток	378	12 798	32609	24561
Власний капітал	23 619	31 464	54529	53057
Всього зобов'язань	230 056	246 584	255194	329586
Чиста процентна маржа,%	2.40	6.02	6.35%	5.65%
Чистий спред,%	55.21	55.28	50.94%	57.18%
Рунтабельність активів (ROA),%	0.15%	4.60%	10.52%	6.42%
Рентабельність власного капіталу (ROE),%	1.6%	40.68%	59.80%	46.29%

Більш детально структуру доходів та витрат АТ КБ «Приватбанк» розглянемо в табл.2.12.

Таблиця 2.12

Структура доходів та витрат банку, тис. грн.

Показник	2017	2018	2019	2020
Процентні доходи	24 485	30 754	33841	33563
Процентні витрати	(18374)	(14002)	(14174)	(11943)
Чистий процентний дохід	6 111	16 752	19687	21620
Відрахування до резерву на зменшення корисності	(7379)	(6089)	(4)	(1771)
Чистий процентний дохід після відрахування до резерву на зменшення корисності	(1268)	10663	19663	19849
Доходи за виплатами та комісійними	13211	19590	24575	27649
Витрати за виплатами та комісійними	(3017)	(4402)	(6386)	(8888)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп контрактів	1084	1983	2589	3103
Прибутки мінус збитки від вбудованих вохідних фінансових інструментів	3491	-	-	-
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти	(2501)	1145	6510	(7460)
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних ЦП за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	-	3	8	8
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних ЦП за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	-	(3085)	(1526)	16045
Прибутки (збитки) від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості	247	(553)	4	(256)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку, як заставодеюжателя	(71)	(13)	(134)	(119)
Зменшення корисності нематеріальних активів і інвестицій в асоційовану компанію	(1)+(99)	-	-	-
Відновлення зменшення корисності асоційованої компанії	(12194)	(13988)	(14815)	(18087)
Інші чисті доходи	1515	1446	2113	1319

Продовження табл.2.12				
1	2	3	4	5
Прибуток до оподаткування	397	12789	32609	24586
Кредит з податку на прибуток	(19)	9	-	(25)
Чистий прибуток за рік	378	12798	32609	24561
Інші сукупні доходи(витрати)	(1016)	(1874)	1974	(1549)
Сума сукупних доходів за рік	(638)	10924	34583	23012
Дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру банку	0.9	17.39	44.31	29.50

Якщо розглянути структуру доходів банку, можна відмітити підвищення процентних доходів (від 10% до 20% на рік), яке відбувається одночасно із зменшенням витрат. Все це відображається на зростанні чистого процентного доходу банку щороку приблизно на 50% на протязі останніх трьох років до 2020 року.

З іншої сторони, зростає і сума непроцентного доходу (майже в 2 рази за останні три роки). На протязі останніх трьох років банк одержував прибутки і від операцій з іноземною валютою та своп контрактів, і від переоцінки іноземної валюти, і від реалізації інвестиційних ЦП за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

Як видно з розрахунків, банк мав низьку рентабельність активів і власного капіталу у 2017 році, що свідчить про недостатньо ефективне управління активами та пасивами банку. Але за останні роки спостерігається суттєве підвищення рентабельності.

Розглянемо першу групу коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість банку. Для цього спочатку визначимо, з нашого погляду, найважливіші з них, приведемо алгоритм їх розрахунку та розкриємо їх економічний зміст. Після цього на основі даних балансу, розрахуємо вибрані показники, проаналізуємо їх рівень, тенденції і зробимо висновок про рівень фінансової стійкості банку.

Основними коефіцієнтами, які характеризують фінансову стійкість банку:

- коефіцієнт надійності – співвідношення власного капіталу до залучених коштів. Рівень залежності банку від залучених коштів;
- коефіцієнт фінансового важеля – співвідношення зобов’язань банку і капіталу, розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку;
- коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – розкриває достатність сформованого власного капіталу (К) в активізації та покритті різних ризиків;
- коефіцієнт захищеності власного капіталу – співвідношення капіталізованих активів і власного капіталу. Показує, яку частину капіталу розміщено в нерухомість (майно);
- коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом – сигналізує про захист дохідних активів (що чутливі до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом;
- коефіцієнт мультиплікатора капіталу – ступінь покриття активів (акціонерним) капіталом [42].

Значення коефіцієнтів представлені в табл.2.13.

Таблиця 2.13

Коефіцієнти фінансової стійкості банку

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Загальні активи, млн. грн	179761	253675	278048	309723	382643
Чистий прибуток, млн. грн.		378	12798	32609	24561
Статутний капітал банку, млн. грн.	50695	206060	206060	206060	206060
Власний капітал	(26348)	23619	31464	54529	53057
Всього зобов’язань	206109	230056	246584	255194	329586

Продовження табл.2.13					
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт надійності банку,%	-12.78	10.27	12.76	21.34	13.87
Коефіцієнт фінансового важеля,%	-7.82	9.74	7.84	4.69	7.21
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів.%	-14.65	9.31	11.32	17.61	13.86
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	3.55	1.23	1.35	1.50	1.86

– Коефіцієнт надійності банку за аналізований період складає :

$$K_{\text{над}} = \frac{K_a}{Z} \quad (2.7)$$

– де, K_a – капітал;

– Z – зобов'язання.

З розрахованих даних видно, що коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) за аналізований період збільшився з від'ємного значення у 2016 році до 21,34 % в 2019 р. і 13,87 у 2020 році.

Таким чином, банк має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має вдосталь своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Коефіцієнт фінансового важеля складає:

$$K_{\text{фв}} = \frac{Z}{K_a} \quad (2.8)$$

де, Z – зобов'язання ;

K – капітал.

Розрахункові величини показують, що коефіцієнт фінансового важеля при максимально допустимому співвідношенні 1 : 20 становив 1:10 у 2017, 1:13 у 2018 і 2020 роках, 1:21 у 2019 році. Це свідчить про те, що банк за аналізований період дещо зменшив активність щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку

3) Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів становить:

$$K_{ука} = \frac{K_a}{A_z} \quad (2.9)$$

де, K_a – капітал;

A_z – загальні активи

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів за аналізований перевищує оптимального значення (не менше 10 %), починаючи з 2017 року.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу складає:

$$K_{mk} = \frac{A}{A_k} \quad (2.10)$$

де, A – активи;

A_k – акціонерний капітал;

Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 10,0—15,0 разів за період 2016-2020 р.р. він знаходився нижче оптимального значення на рівні 1.5-3.55.

Найбільш позитивний фактор, це наявність чистого прибутку, який навіть у кризовий період зростає дуже високими темпами.

Проаналізувавши системи коефіцієнтів, що їх рекомендує методична література для аналізу ділової активності банку, відібрано такі з них, які найбільшою мірою і прямо, а не побічно розкривають рівень використання пасивів і активів [10,11,34].

Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів становить:

$$K_{зк} = \frac{K_з}{П_з} \quad (2.11)$$

де, $K_з$ – залучені кошти;

$П_з$ – загальні пасиви;

Дані аналізу ділової активності банку на основі коефіцієнтного методу наведені в табл.2.14.

Таблиця 2.14

Коефіцієнти активності банку

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Загальні пасиви	179761	253675	278048	309723	382643
Рахунки клієнтів	180656	212167	231055	240621	312568
Всього коштів банків	20714	12628	10012	7922	19
Кредити надані клієнтам	32616	38335	50140	59544	55021
Всього зобов'язань	206109	230056	246584	255194	329586
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	1.14	0.91	0.89	0.82	0.86
Коефіцієнт активності залучення строкових коштів	0.7465	0.5214	0.4359	0.3545	0.306
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи	0.602	0.879	0.934	0.671	0.549
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	0.243	0.290	0.414	0.542	0.470
Коефіцієнт рівня дохідних активів	0.690	0.797	0.828	0.553	0.473

У цілому рівень ділової активності щодо залучення ресурсів зі сторони характеризує коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів, який, як бачимо, має тенденцію до невеликого зниження. Але рівень даних показників знаходиться в межах нормального (оптимальне значення 0,70). Підвищення показника говорить про збільшення кількості платоспроможних позичальників з ліквідною заставою.

Коефіцієнт активності залучення строкових коштів становить:

$$K_{ск} = \frac{Дс}{Пз} \quad (2.12)$$

де, Дс – депозити строкові; Пз – пасиви загальні.

Коефіцієнт залучення коштів на строкові депозити зменшується, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи:

$$K_{зда} = \frac{Ад}{Зк} \quad (2.13)$$

де, Ад – дохідні активи;

Зк – залучені кошти.

Рівень включення залучених коштів в дохідні активи був достатньо нестабільним і за аналізований період коливався від 0.549 до 0.934. Найвище значення цього показника було досягнуто у 2018 році.

Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель:

$$K_{дкр} = \frac{Кп}{Дс} \quad (2.14)$$

де, Кп – кредитний портфель;

Дс – депозити строкові.

Хоча в цілому сума строкових депозитів має тенденцію до зменшення (за період аналізу – на 20%), але зростання кредитного портфелю більш ніж на 80% призвело до зростання коефіцієнту активності використання залучених коштів у кредитний портфель свідчить про підвищення активності у створенні кредитного портфеля залученими на строкових засадах депозитами.

б) Коефіцієнт рівня доходних активів :

$$K_{да} = \frac{Да}{За} \quad (2.15)$$

Де Да – доходні активи;

За – загальні активи.

Коефіцієнт рівня доходних активів показує зниження рівня доходних активів в останньому році дослідження.

Ділова активність активів характеризується рівнем вкладень ресурсів банку в дохідні активи, кредитний портфель, у цінні папери і розкриває як досягнутий рівень, так і можливості банку в даний період. Достатньо високий рівень дохідних активів у цілому свідчить про достатньо високу ділову активність банку.

Ліквідність комерційного банку — це можливість і здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами і різними контрагентами в аналізованих періодах. Ліквідність балансу як ступінь покриття зобов'язань активами і ліквідність самих активів забезпечується дотриманням насамперед обов'язкових економічних нормативів Національного банку України. Ці та ряд інших, найбільш суттєвих, прийнятих в економічній літературі показників, на нашу думку, дають можливість достатньо повно розкрити ліквідність балансу банку [8,9,21,31].

Показник забезпеченості коштів показує характеризує здатність банку в разі неповернення виданих позик задовольнити вимоги кредиторів у мінімальний термін.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності:

$$K_{мл} = \frac{A_{ал}}{Зп}, \quad (2.16)$$

де, $A_{ал}$ – абсолютно ліквідні активи;

$Зп$ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку:

$$K_{зл} = \frac{Aз}{З} \quad (2.17)$$

де, $Aз$ – загальні активи;

$З$ – усього зобов'язання.

Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів:

$$K_{лр} = \frac{A_{вл}}{A_{р}} \quad (2.18)$$

де, $A_{вл}$ – високоліквідні активи;

$A_{р}$ – робочі активи.

Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань:

$$K_{лр} = \frac{A_{д}}{З} \quad (2.15)$$

де, $A_{д}$ – доходні активи;

$З$ – зобов'язання.

Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів (для визначення незбалансованої ліквідності):

$$K_{лспів} = \frac{К}{Д} \quad (2.19)$$

де $К$ – кредити, $Д$ – депозити.

Розрахунки всіх фінансових коефіцієнтів, що характеризують роботу банку зведено в табл.2.15.

Коефіцієнти ліквідності банку

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Загальні пасиви	179761	253675	278048	309723	382643
Рахунки клієнтів	180656	212167	231055	240621	312568
Заборгованість банків (кошти в інших банках)	-	2903	-	27118	25059
Готівкові кошти та рахунки в НБУ	30159	25296	27360	45894	49911
Кредити надані клієнтам	32616	38335	50140	59544	55021
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	138	150	136	121	147
Всього зобов'язань	206109	230056	246584	255194	329586
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0.146	0.123	0.111	0.286	0.227
Коефіцієнь загальної ліквідності	0.872	1.103	1.128	1.214	1.161
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0.602	0.879	0.934	0.671	0.549

Норматив НБУ миттєвої ліквідності Н4 – не менше 20%, або 0,2. Тобто цей коефіцієнт банку відповідає нормативному, починаючи з 2019 року.

Норматив НБУ загальної ліквідності Н5 – не менше 40%, тобто у банку цей показник відповідає нормативному (перевищує мінімально необхідне значення) за весь період аналізу.

Як бачимо з розрахунків майже всі показники ліквідності банку підвищуються, що можна розцінити як позитивний результат роботи банку.

Висновки за розділом 2

На основі проведеного аналізу ефективності роботи банку встановлено:

1. Аналіз діяльності банку показав, що протягом досліджуваного періоду статутний капітал банку зріс у 4 рази, резерви банку значно збільшилися, але накопичений дефіцит знизився лише на 15%. В цілому ж власний капітал банку збільшився в 3 рази, а загальна сума пасивів – на 71.96%.

За останні чотири роки значно зменшились в пасивах кошти банків (майже в 3 рази). В той же час більш ніж на 30% зросли рахунки клієнтів. Але, якщо розглянути структуру рахунків клієнтів, можна відмітити, що зростає сума рахунків до запитання (майже в 3 рази), в той же час зменшується сума строкових депозитів (на 20% за останні 4 роки). Таким чином, можна відмітити, що структура зобов'язань змінилась, а їх абсолютна величина збільшилась на 20%.

Найбільша частина кредитів припадає на кредити фізичних осіб (майже 90% від загальної суми кредитування), але темпи їх зростання знизились і знаходяться в межах 7% в порівнянні темпі зростання у 2018 році становили 46%, у 2017 році – 30%).

Якщо розглянути структуру кредитів фізичним особам, то можна визначити, що майже в 4 рази зросли споживчі кредити, але питома вага їх залишається невеликою (на рівні 6%). Найбільшу питому вагу займають кредити на кредитні картки (до 76%), але темпи їх зростання зменшились. Можна зробити висновок, що Приватбанк є безумовним лідером з надання кредитів фізичним особам на поточні потреби.

Кредити ж юридичним особам за останні чотири роки збільшились майже втричі, але питома вага їх збільшилась лише на 5 % (з 13.8% у 2016 році до 18,05% у 2020 році).

2. Якщо розглянути структуру доходів банку, можна відмітити стабільне

підвищення процентних доходів (від 10% до 20% на рік), яке відбувається одночасно із зменшенням витрат. Все це відображається на зростанні чистого процентного доходу банку щороку приблизно на 50%.

З іншої сторони, зростає і сума непроцентного доходу (майже в 2 рази за останні три роки). На протязі останніх трьох років банк одержував прибутки і від операцій з іноземною валютою та своп контрактів, і від переоцінки іноземної валюти, і від реалізації інвестиційних ЦП за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

Як видно з розрахунків, банк мав низьку рентабельність активів і власного капіталу у 2017 році, що свідчить про недостатньо ефективне управління активами та пасивами банку. Але за останні 2 роки спостерігається суттєве підвищення рентабельності.

Найбільш позитивний фактор, це наявність чистого прибутку навіть у кризовий період.

Коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) за аналізований період збільшився з від'ємного значення у 2016 році до 21,34 % в 2019 р. Таким чином, банк має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку.

Хоча в цілому сума строкових депозитів має тенденцію до зменшення (за період аналізу – на 20%), але зростання кредитного портфелю більш ніж на 80% призвело до зростання коефіцієнту активності використання залучених коштів у кредитний портфель свідчить про підвищення активності у створенні кредитного портфеля залученими на строкових засадах депозитами.

Всі показники ліквідності банку підвищуються, що можна розцінити як позитивний результат роботи банку.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ БАНКУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ

3.1. Шляхи модернізації вже існуючих систем Приватбанку

Сьогодні в банківській сфері загострюється необхідність активного впровадження інноваційних банківських продуктів і послуг, адже в умовах нестабільної економіки і політичної ситуації в державі залучення ще більшої кількості клієнтів постає основним завданням для банків. Відповідно, банківські інновації не лише дають змогу залучити клієнтів, вони також підвищують рівень конкурентоспроможності банку, виділяють його з-поміж інших банків, сприяють задоволенню потреб клієнтів, що швидко змінюються під впливом науково-технічного прогресу, а також відображають рівень інтелектуального потенціалу персоналу банку, можливості розроблення інноваційних банківських продуктів та послуг, збільшують рівень прибутку. Водночас інновації є складним об'єктом стратегічного управління, що потребує планомірного та ефективного управління інноваційною діяльністю банку з урахуванням закономірностей її розвитку.

ПриватБанк є одним з найбільш інноваційних банків України, а тому досить складно пропонувати нові продукти і технологічні рішення настільки інтернетизованому і комп'ютеризованому банку. Грунтуючись на наукових працях [20,23,35,48,54] та практичних аспектах діяльності Приватбанку, пропонуємо наступні шляхи модернізації вже існуючих систем Приватбанку:

1. Пластикові картки - Приватбанк є лідером за кількістю клієнтів, котрі використовують пластикові картки. У зв'язку з цим вважаємо доцільним покращити як сам продукт, так і способи його надання. В більшості пластикові

картки від ПриватБанку - це картки фізичних осіб без зазначення даних про особу на картці (прізвище, ім'я, фотографія та ін.), а це збільшує ризики зловживання картками, їх підроблення і крадіжки. Доцільно було б використовувати картки з зазначення на них принаймні прізвища та імені клієнта. Також не практикуються нанесення на картку підпису клієнта, що є негативним чинником щодо безпеки карткових платежів. Позитивними рисами такої схеми обслуговування є низька ціна і, порівняно з іншими, невеликі затрати часу. Тому банку необхідно поєднати переваги такого обслуговування і збільшити безпеку карткових операцій.

2. Мобільний банкінг - досить розвинена і поширена система. Для її кращого функціонування пропонуємо наступні дії:

- збільшити безпеку каналів зв'язку;
- зменшити ціну такого виду обслуговування для клієнта, таким чином збільшивши коло зацікавлених у ньому осіб;
- розробити акції та програми знижок, за якими використання даного виду обслуговування буде привабливішим для клієнтів, ніж традиційне банківське.

3. Обслуговування через банкомати - мережа банкоматів у Приватбанку досить широка, а тому для поліпшення операцій і послуг через банкомати вважаємо доцільним провести наступні заходи:

- збільшити захист операцій такого типу - складніші способи авторизації та ідентифікації клієнта;
- розширити спектр послуг, що може надаватися через банкомати;
- ввести систему онлайн допомоги через банкомат, що допоможе клієнту в будь-який момент отримати відповіді на питання;
- впровадити пристрої, що розраховані на роботу зі смарт-картками.

4. Термінали самообслуговування - поширений Приватбанком спосіб обслуговування, яким можуть користуватися як фізичні так і юридичні особи. Для оптимізації даного способу обслуговування доцільно:

- збільшити рівень безпеки обслуговування, захист від шахрайств і зловживань;
- збільшити надійність системи, забезпечити цілісність і справжність інформації, що передається;
- оптимізувати швидкодію системи - деякі операції відбуваються тільки на наступний день після проведення платежу через термінали;
- розширити спектр послуг і операцій, що надаються через термінали самообслуговування.

5. Інтернет-банкінг - найбільш функціональний вид банківського обслуговування Приватбанку, що функціонує більше 10 років, для покращення обслуговування цим видимо дистанційного обслуговування необхідно:

- поліпшити захист інформації, з цією метою доцільно забезпечити надійне її шифрування і використовувати надійні канали зв'язку;
- впровадити надійніші засоби ідентифікації та авторизації клієнтів при використанні системи інтернет-банкінгу;
- спростити користування системою Приват24 для частини клієнтів, що мають низький рівень підготовки для роботи з комп'ютерною технікою;
- розширити спектру послуг, що надаються через систему Приват24;
- заохотити фізичних та юридичних осіб до використання системи інтернет-банкінгу через рекламу, акції та інші засоби заохочення.

Загалом електронні послуги Приватбанку є одними з найбільш функціональних серед послуг, що надаються банками України на сьогоднішній день. Керівні органи банку усвідомлюють необхідність використання дистанційних методів обслуговування і з кожним днем

вдосконалюють вже існуючі та виводять на ринок нові види електронних послуг.

Таким чином, банк слідує за усіма сучасними перспективними напрямками банківських інновацій, спрямовує свою діяльність на надання високотехнологічних послуг та активну взаємодію з клієнтами в рамках моделі «Зона 24», сутність якої полягає в тому, що банк стає центром екосистеми, яка дає можливість банку підтримувати постійний контакт з клієнтами в режимі 24/7/365, це дозволило банку збільшити кількість клієнтів та їх довіри і лояльності, покращити імідж банку. Для зміцнення своїх позицій на ринку банку слід продовжувати впроваджувати нові технології та створювати нові банківські продукти.

3.2. Банківські інновації. Їх класифікація і тенденції розвитку

Ефективне управління інноваціями в банку визначає необхідність їх чіткої класифікації. Найбільшого поширення в економічній літературі набули такі класифікаційні ознаки, які можуть використовуватися з різним ступенем деталізації:

- за масштабністю новизни й обсягом можливого впливу на банківську діяльність: базові (системні), модифікаційні (локальні), комбінаційні інновації;
- за об'єктами: продуктові, процесні, сервісні, управлінські, концептуальні, маркетингові інновації;
- за спрямованістю: банківські інновації, орієнтовані на попит, та інновації в пропозиції нових продуктів (так звані стратегічні інновації);
- за продуцентом інновації: інновації, які можуть бути запозичені на ринку й упроваджені у діяльність банку, інновації, які від народження ідеї до її практичного втілення здійснюються персоналом банку, та інновації, які

розробляються консалтинговими чи дослідницькими фірмами на замовлення банків;

– за причинами виникнення: інновації, які можуть бути ініційовані змінами нормативно-правового поля, та інновації, спричинені конкуренцією;

– за характером ефекту: інновації, які дають позитивні фінансові результати, кращі якісні параметри послуг для клієнтів, кращі умови праці для персоналу, мінімізують ризики, забезпечують соціальний та іміджевий ефекти;

– за тривалістю позитивного ефекту впровадження: тактичні (короткострокові), середньострокові та стратегічні (довгострокові) інновації.

Таким чином, поняття «банківська інновація» ширше за поняття «новий банківський продукт». Своєю чергою, новий банківський продукт являє собою різновид банківських інновацій.

Новий банківський продукт – це результат банківської діяльності, який виступає у вигляді нового товару, який надходить на банківський ринок для продажу клієнтам.

Залежно від напрямів банківської інноваційної діяльності доцільно виділяти:

– інновації, які забезпечують підвищення ефективності банківської діяльності. Вони спрямовані на створення умов для зниження собівартості банківських продуктів за рахунок поліпшення технічної бази, вдосконалення організації банківської діяльності, умов праці, навчання та підвищення кваліфікації персоналу;

– інновації, орієнтовані на розширення та диверсифікацію банківських послуг. Такі інновації передбачають розширення ресурсної та клієнтської бази, розширення спектра банківських операцій, створення нових структурних підрозділів, здатних забезпечити створення нових видів банківських продуктів; – інновації, пов'язані з необхідністю дотримання вимог органів державного регулювання. Такі інновації здійснюються у разі необхідності

задовольнити вимоги регулятивних органів у частині створення відповідних умов банківської діяльності.

Новий банківський продукт можна поділити одиничний та масовий. Одиничний банківський продукт – це індивідуальний продукт, який має чітко визначене коло своїх покупців, тому він випускається у розрахунку на конкретних споживачів. Масовий банківський продукт – це продукт без різко вираженої індивідуальності, випускається у розрахунку на широке коло споживачів та інвесторів.

Окрім того, за кількістю випуску новий банківський продукт може бути лімітований та нелімітований.

Лімітований банківський продукт – це продукт, обсяг або кількість випуску якого суворо квотується. Нелімітований банківський продукт являє собою продукт, обсяг (кількість) випуску якого не обмежений ніякими квотами. Цей продукт випускається у розрахунку на можливого потенційного покупця.

Новий банківський продукт може бути представлений у формі майна або майнового права. Майно являє собою матеріальний об'єкт власності, наприклад це гроші, мірні злитки золота, монети, цінні папери тощо. Майнове право означає право володіти, розпоряджатися і користуватися певним майном. До банківського продукту у формі майнових прав належать такі документи, як договір банківського рахунку, кредитні угоди тощо. Як новий продукт банківська інновація проявляє себе тільки в процесі її реалізації на фінансовому ринку або всередині банку.

Аналіз діяльності вітчизняних банківських установ показав, що інновації в сфері банківського бізнесу, які пов'язані з використанням нових технологій, поширюються на такі продукти:

1. мобільний банкінг – вид дистанційного обслуговування клієнтів, який представляє собою сервіс для власників карткових рахунків, що дозволяє контролювати рух коштів за допомогою мобільного телефону;
2. Інтернет-банкінг – це система, яка забезпечує дистанційний доступ до банківських продуктів та можливість здійснювати операції з рахунками через Інтернет з комп'ютера або портативного пристрою;
- 3.«зона 24» – за допомогою цього продукту, клієнти можуть скористатись перевагами цілодобового доступу до найнеобхідніших банківських послуг. Практично кожна «зона 24» оснащена банкоматом, модулем поповнення готівкою CashIn, телефоном доступу до інформаційної служби.
- 4.POS-термінали в торговельних мережах – встановлення терміналів самообслуговування в мережах торгівлі. Прогнозується, що в майбутньому в оплату за допомогою POS-терміналів будуть прийматись не пластикові картки, а інформація з NFC-чипів, вбудованих у телефон [35,36];
- 5.електронний залишок (послуга «без монет») – зарахування залишку менше однієї гривні на рахунок мобільного телефону клієнта або на електронний ваучер.

Отже, нові технології стали головним поштовхом для розвитку сучасного масового банкінгу. Для клієнтів новим критерієм вибору банківської установи для обслуговування є наявність якісного інтернет та мобільного банкінгу, «зони 24». Лідером за кількістю інноваційних банківських продуктів на вітчизняному ринку банківських послуг є АТ КБ «Приватбанк». Він першим в Україні запропонував своїм клієнтам послуги Інтернет-банкінгу «Privat24» та GSM-банкінгу, а також послуги з продажу через мережу своїх банкоматів та POS-терміналів електронних ваучерів провідних операторів мобільного зв'язку, IP-телефонії та ін. [36].

ПриватБанк є одним з найбільш інноваційних банків України. Ще понад десять років тому банк став одним із перших, що почав використовувати

одноразові SMS-паролі. До останніх нововведень, які отримали визнання по всьому світу, належать такі продукти, як платіжний міні-термінал, вхід в Інтернет-банкінг через QR-код, онлайн-інкасація, а також десятки різноманітних мобільних додатків.

ПАТ «Альфа-Банк» впровадив нову технологію – Alfa-Pay, яка дозволяє використовувати годинник для платежів. Значною конкурентною перевагою ПАТ «Альфа-Банк» є те, що він має один з найбільш якісних та швидких каналів обслуговування фізичних осіб. Також цей банк активно просуває технологію NFC в Україні. Технологія NFC (Near Field Communication) – це технологія ближньої комунікації, заснована на взаємодії магнітних полів спеціалізованих пристроїв для здійснення бездротового обміну файлами [8]. До її технічних можливостей відносять емуляцію платіжних карт, функціонування в режимі зчитування і режимі зв'язку пристроїв. Сьогодні NFC активно підтримується такими відомими компаніями як Google, Microsoft, Nokia, NXP Semiconductors, Philips, Samsung, Sony, що свідчить про перспективність розвитку цієї технології.

Державний банк ПАТ «Ощадбанк» розробив інноваційний продукт – «Віртуальну картку». Вона пропонується клієнтам для самостійного відкриття та проведення розрахунків одразу після її випуску без звернення до банку. Картка не має фізичного носія та призначена для зручного та безпечного здійснення розрахунків виключно в мережі Інтернет, що є основною метою її впровадження. Клієнт сам встановлює максимальний ліміт грошей на картці та може за бажанням у будь-який момент самостійно заблокувати або закрити картку [18,38].

Впровадження таких інноваційних продуктів як «Віртуальна картка» можливе лише на основі застосування дистанційного банківського обслуговування (ДБО).

Дистанційне банківське обслуговування об'єднує різноманітні електронні фінансові послуги: домашній банкінг (Homebanking), цифровий обмін даних (Electronic Data Interchange), електронний брокераж (Electronic Brokerage), чип-карти, робочі відеоконференції (Desktop Videoconferencing), інтерактивне або цифрове телебачення (DVT-banking), телефонний банкінг (Telefonbanking) та ін. [23]. Система ДБО включає різноманітні фінансові послуги, які відрізняються між собою на основі організації системи взаємодії банку та клієнта.

До найбільш поширених систем взаємодії банку та клієнта при здійсненні банківських операцій можна віднести такі: Інтернет-еквайрінг, Інтернетбанкінг, термінали самообслуговування, система «клієнт-банк», war-банкінг, sms-банкінг.

Системи ДБО (дистанційного банківського обслуговування) дозволяють банкам значно скорочувати витрати на утримання персоналу, знижувати собівартість банківських послуг та підвищувати якість та оперативність обслуговування.

Комерційні банки – це фінансові установи, які надають послуги фізичним і юридичним особам з метою одержання прибутку, тому банківські операції є платними. Банк самостійно встановлює процентні ставки та комісійну винагороду за надані послуги. Банкам забороняється встановлювати процентні ставки та комісійні винагороди на рівні нижче собівартості банківських послуг у цьому банку. Від розрахунково-касового обслуговування рахунків, банківських переказів та валютних операцій банк отримує комісійні доходи.

Відповідно до Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» до укладання будь-якого договору з банком, банк повинен ознайомити вас з тарифами за надану послугу. Якщо тарифи змінюються, то банк повинен вас ознайомити про це заздалегідь.

Повідомлення про такі зміни клієнтові зазвичай надаються за допомогою SMS-повідомлення, за номером мобільного телефону, шляхом розміщення оголошень у загальнонаціональних засобах масової інформації, в установах банку, на сайті банку або у вигляді листа з повідомленням, особисто, тощо.

Платність банківських послуг.

Найпоширеніші види комісійних:

- за відкриття/обслуговування/закриття рахунку (досить часто за відкриття та обслуговування – тариф 0, а за закриття рахунку – тариф високий);

- за зняття готівки в касах/банкоматах. Часто комісія за зняття готівки в банкоматах банку та банків-партнерів становить 0, а за зняття в банкоматах інших банків стягуються комісія. Зверніть увагу на тарифи за конвертацію банка-емітента та іноземного банку, якщо користуєтесь валютною картою за межами країни;

- за надання послуг СМС/Інтернет/Мобільного-банкінгу;

- за надання довідки;

- за переказ коштів;

- за випуск/перевипуск картки/додаткової картки;

- за поповнення картки тощо.

3.3. Вдосконалення політики банку щодо підвищення прибутку на основі впровадження нових банківських продуктів і технологій

Банки України активно впроваджують на ринок нові банківські продукти та технології, які раніше не мали аналогів на вітчизняному ринку банківських послуг.

Найбільш цікавими та перспективними з них з нашої точки зору є такі:

1. Комбіновані (гібридні) депозити.

Вони представляють собою вклад, половина коштів якого розміщується на депозиті, а на другу половину купуються сертифікати інвестиційного фонду. Такий вид депозиту включає в себе інвестицію з невеликим, але гарантованим доходом і низькими ризиками (депозит банку), а також високоприбуткову, але ризикову складову – найчастіше, акції або сертифікати інвестиційних фондів. Для вкладника гібридний депозит має ряд переваг: можливість одержати більш високу прибутковість, ніж за звичайним депозитом, а також гарантія збереження більшої частини коштів та отримання мінімальної прибутковості, яку не може забезпечити участь в інвестиційному фонді.

2. Поєднання строкових депозитів з відкриттям овердрафту.

Овердрафт або звичайний кредит за зниженою відсотковою ставкою може бути використаний клієнтом у випадку термінової потреби у коштах без розірвання договору банківського вкладу.

Ведення цих рахунків є взаємовигідним для банків та їх клієнтів, оскільки перші таким чином не порушують стабільність депозитної бази та отримують відсотки за користування кредитом, а другі отримують відсотки за строковим депозитом.

Прикладом може служити вклад «Комбі» Приватбанку, кредитний ліміт за яким встановлюється у розмірі до 65% від суми депозиту, а відсоткова ставка перевищує депозитну на 4 пункти.

3. Ощадбанк запропонував медпрацівникам кредитну програму "Звісно, Док" на придбання нерухомості під 9,99% річних. Це вигідна пропозиція. Середня ціна кредиту на нерухомість у лютому склала 14,3%, підраховали у Нацбанку. А Ощад решті позичальників пропонує 15,99% річних за аналогічних умов.

Річна процентна ставка не враховує разову комісію банку 0,99%, оплату відкриття рахунку у банку (100 грн), плату за перерахування кредитних коштів

продавцю нерухомості (750 грн), вартість оцінки нерухомості (0,3% від вартості об'єкту, приблизно 1200 грн) і страхування життя (0,65% від залишку заборгованості).

4. Досить важливим є те, що наразі традиційні підходи до надання банківських послуг і ведення банківського бізнесу вже не задовольняють зростаючий попит та очікування клієнтів, не відповідають вимогам підвищення ефективності та прибутковості. Банківський сектор відчуває посилюючий вплив цифровізації економіки, технологій і демографічних факторів. Цифровізація економіки змінила систему економічних відносин. Збільшуються конкуренція та дезінтермедіація з боку небанківських провайдерів послуг, зокрема, не тільки фінансово-кредитних установ, а й високотехнологічних компаній і стартапів “Fintech”. Так, останніх можна вважати, з одного боку, реальною загрозою для розвитку або навіть існування банківського сектору, якщо враховувати, що вони поряд з новими технологічними рішеннями прагнуть стати лідерами в його високорентабельних сегментах, а з іншого – новим етапом розвитку, якщо банки зможуть подолати традиційний консерватизм і співпрацювати, формуючи нові прогресивні відносини з “Fintech”.

Значною загрозою для банків є високорозвинені технологічні компанії, котрі деякими своїми функціями частково вже замінюють банківські установи. Наприклад, Apple Pay та Google Wallet експериментують із способами використання технології для ефективного оброблення великих обсягів даних, щоб полегшити, здешевити та зробити безпечнішою роботу з клієнтами-продавцями. Варто зазначити, що компанія eBay PayPal щоденно обробляє більше 315 мільйонів доларів і більше 1 мільярда доларів на рік за допомогою свого мобільного додатка, що є досить високим результатом на світовій арені небанківських установ. Не дивно, що банки визнають таку загрозу, як досить серйозну.

Технології дають змогу надавачам фінансових послуг знижувати витрати та отримувати віддалений доступ до споживачів, що веде до більшої фінансової інклюзії. Технології також відчиняють двері в ринок фінансових послуг для нових гравців: мобільних операторів, платформ електронної комерції, месенджерів, соціальних мереж та інших технологічних гігантів з великою клієнтською базою. Конкуренція – добра річ. Деякі ринки кардинально змінилися завдяки цифровій революції. У Китаї конгломерати інтернет-сервісів змінили ринок своїми інноваційними фінансовими послугами. В Індії, з мабуть наймасштабнішим у світі проектом переходу країни на цифрові технології, багато світових технологічних гігантів змагаються за ринок електронних платежів.

На зрілих ринках, де традиційні фінансові послуги є розвиненішими, нові гравці мають менший вплив. Проте різноманітність пропозиції нових фінансових послуг просто вражає. Регулятори в усьому світі почали усвідомлювати необхідність підтримання нових фінансових технологій за допомогою нового регулювання, створення «пісочниць» (регуляторного тестового середовища, від англ. sandbox), запровадження «гнучкого підходу до ліцензування» для нових учасників ринку, та податкових пільг. Велика Британія, північноєвропейські країни, Литва та Сінгапур є найкращими прикладами підтримання нових технологій.

Україна відстає, їй потрібно надолужувати втрачене. Більшість фінтехстартапів значною мірою залежать від власного капіталу, тому що нема функціонуючого ринку капіталу, до якого вони могли б звернутися. Інфраструктура електронних фінансових послуг лишається недосконалою, і фінансовим установам потрібно почати інвестувати в технології. Необхідно змінювати застаріле законодавство, щоб стимулювати створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва у сфері електронних фінансів. Регуляторні «пісочниці» – «ясла» фінтеху, і українським регуляторам варто

сприяти тому, щоб українська фінтехіндустрія могла користуватися цим інструментом.

Швидкий технологічний прогрес змінює сектор фінансових послуг у всьому світі. Фінтехсервіси колись вважалися вправними доповненнями до наявних традиційних послуг, щоб робота та діяльність клієнтів були комфортнішими. Але наразі ці сервіси кидають виклик усім аспектам фінансового світу з усіх можливих точок зору. У власному дослідженні Global FinTech Adoption Index 2019 EY визначає два типи фінтехпропозицій:

- «трансформовані» (disrupted)
- та «винайдені» (invented).

Трансформована послуга – послуга, яку історично пропонували традиційні гравці. Наприклад, страхування автомобілів або торгівля валютою. Фінтехпровайдери застосовують технології, щоб трансформувати ці послуги, пропонуючи споживачам привабливішу пропозицію – наприклад, розширені можливості, більша зручність, нижчі ставки та комісії.

Це значно змінює очікування клієнтів, спонукаючи «старожилів» ринку розробляти схожі послуги, щоб залишатися конкурентоспроможними та зберігати власну частку ринку.

Винайдена послуга – послуга, якої не було раніше, проте вона стала можливою зараз завдяки технологіям та альтернативним бізнес-моделям. Наприклад, рівноправне кредитування (P2P) або мобільні платежі. Деякі винайдені послуги заповнюють ніші на ринку, а інші мають потенціал для переосмислення та трансформації цілих фінансових підгалузей. Фінтехіндустрія почала стрімко зростати. Цей сектор вже не належить тільки стартапам: традиційні гравці ринку заявляють про себе як за допомогою власних розроблених сервісів, так і завдяки бурхливій M&A діяльності у фінтехгалузі. Популярність фінтехрішень серед роздрібних споживачів

співпадає з пропозицією. Застосування фінтехпослуг впевнено зростає: з 16% у 2015 році до 64% у 2019-му. [55]

Топ-3 послуг, що надають фінтехреспонденти банкам:

- електронне виставлення рахунків;
- платежі (крім карткових і транкордонних);
- транскордонні платежі.

Першочерговим пріоритетом для автоматизації/оновлення/поліпшення функціональності для комерційних банків представники фінтеху вважають віддалену ідентифікацію клієнта (WSI становить 48,75%), за нею йде аналіз даних для запобігання шахрайству, кібербезпека, інтерфейси взаємодії з клієнтом та автоматизація/підтримання процесу прийняття рішень.

Український сервіс цифрового банкінгу Monobank, який з'явився у 2017 році, станом на листопад 2019 року має 1,5 мільйона клієнтів. У 2017 році PaySpace Magazine Awards визнав його найкращим українським фінтехстартапом. Минулого року Monobank було визнано «Необанком року» за версією FinAwards 2018. Банківський сервіс працює за допомогою мобільного додатку й не має фізичних відділень. Він відзначається простим процесом мобільних заявок, кешбеком, платежами через застосунок та P2P-переказами без комісії (крім кредитних грошових платежів), простими розстрочками та можливістю активації автоматичного нарахування відсотків на поточний рахунок (некредитні кошти).

Найпривабливіші фінтехпослуги (з тих, що не представлені або мало представлені на українському ринку) для нових проєктів представлені в таблиці 3.1.

Різниця між настройми фінтехкомпаній та банків, а також між їхніми планами щодо питань, порушених у рамках цього опитування, вражає, зважаючи на те, що всі вони є частиною одного всесвіту українських фінансових послуг. Частково це можна пояснити тим, що велика кількість

фінтехорганізацій працюють як в Україні, так і за її межами, і перебувають під впливом глобальних факторів зміни ринку, які не відчуються так гостро в Україні. Важливо, що і фінтехкомпанії, і банки сприймають потребу в наданні можливості віддаленої ідентифікації клієнта як найважливішу законодавчу зміну, необхідну з огляду на поточний попит на ринку. Принаймні частково це свідчить про те, що банки вимушені підлаштовувати свої пропозиції до щораз більшого попиту на мобільний банкінг та вважають це необхідним конкурентним фактором. Однак це може бути частково пов'язано з тим, що банки, які взяли участь в опитуванні, є прогресивнішими та сприйнятливішими до змін на ринку.

Таблиця 3.1 [56]

Найпривабливіші фінтехпослуги

На думку фінтехкомпаній		На думку банків	
1	Транскордонні платежі для малого і середнього бізнесу, фізичних осіб	1	Інтернет-платежі прямо з банківського рахунку (DEAL, Trustly, Sofort)
2	Надання цифрових фінансових послуг особам, що не мають традиційних банківських рахунків	2	Надання цифрових фінансових послуг особам, що не мають традиційних банківських рахунків
3	Електронне виставлення рахунків	3	Кредитування онлайн купівлі (Klarna)
4	Інтернет-платежі прямо з банківського рахунку (DEAL, Trustly, Sofort)	4	Обмін валют і валютні деривативи для малого і середнього бізнесу, фізичних осіб
5	Обмін валют і валютні деривативи для малого і середнього бізнесу, фізичних осіб	5	Електронне виставлення рахунків
6	Кредитування онлайн купівлі (Klarna)	6	Транскордонні платежі для малого і середнього бізнесу, фізичних осіб
7	Засоби для інвестування за кордон (наприклад, купівля цінних паперів)	7	Засоби для інвестування за кордон (наприклад, купівля цінних паперів)

Обидві групи також вважають пріоритетними вдосконалення процесів кібербезпеки в банках та аналітики для запобігання шахрайству. Насамкінець, можливо, найголовнішим є те, що і фінтехкомпанії, і банки бачать великий потенціал у майбутніх проектах, орієнтованих на фінансові послуги для осіб, які не мають банківських рахунків – прибутковій ніші для нових фінтехпропозицій як від незалежних акторів, так і від класичних гравців ринку.

Водночас, на жаль, застосунки для інвестування за кордон є нецікавими для обох сторін. Це означає, що фінтехринок і тенденції попиту в Україні ще далекі від розвинутого рівня.[56]

Найпривабливіші фінтехпослуги.

Банк Klarna починав працювати як посередник між онлайн магазином і покупцем, які не довіряли один одному. Бізнес заснований на ідеї вирішити проблему недовіри між онлайн-магазином і покупцем. На початку 2000-х сегмент e-commerce в багатьох країнах тільки починав розвиватися, покупці боялися платити онлайн, а інтернет-магазини - відсилати товар без передоплати. Klarna виступив посередником, працюючи фактично по факторингової моделі, адаптованої під e-commerce.

Klarna розділив для споживача покупку товару і його оплату. Магазин отримував за товар гроші відразу від Klarna, а покупець сплачував вже банку, коли йому доставляли замовлення. Пізніше до безпроцентної розстрочки додалися кредитні продукти.

У відвідувача інтернет-магазину, який співпрацює з Klarna, крім миттєвої оплати по карті, є три опції:

1. Плати пізніше (Pay later)

Оплата товару відбувається протягом 14 днів або навіть 30 днів після його відправлення (термін залежить від конкретного магазину). Це по суті безвідсоткова розстрочка. Якщо рахунок не оплачується протягом декількох

місяців після відправки нагадувань, борг стає простроченим і передається колекторам.

2. Наріж (Slice it)

Покупець може розділити суму покупки на рівні щомісячні платежі, тобто фактично взяти кредит. Ставка по позиції не може бути вище 18,9% річних, сказано на сайті Klarna. Термін кредиту - від 3 до 36 місяців. Klarna наводить приклад на сайті. Ви зробили покупку на 100 фунтів, скористалися сервісом Slice it з розстрочкою на три місяці. Це означає, що кожен місяць ви будете платити 34,39 фунтів, підсумкова сума складе 103,17 фунтів.

3. Плати в три кроки (Pay in 3)

Сума покупки ділиться на три рівних платежу. Оплата списується з карти, яку ви вказали при оплаті. Перший внесок - при здійсненні покупки, другий і третій - на 30-й і 60-й дні відповідно. Банк вказує, що це розстрочка і відсотки не стягуються.

Банк заробляє більше на магазинах-партнерах, ніж на позичальників. Основний обсяг комісійних доходів становлять платежі, що стягуються з торговців. Розмір комісій для онлайн-магазинів Klarna не розкриває, вони встановлюються для кожного магазину індивідуально, для кого-то може бути нульовий тариф, якщо це, наприклад, великий магазин з великим обсягом продажів.

На відміну від моделі класичного банку частка комісійних доходів у Klarna вище, ніж процентних. У 2018 році їх обсяг склав \$ 440 млн, у той час як на відсотках банк заробив в два рази менше - \$ 224 млн.

На нашу думку, найбільш цікавими банківськими інноваціями, які могли б бути започатковані на Україні, слід вважати:

1). Депозитний проект SmartyPig від WestBank (Великобританія), який побудований за принципом соціальної мережі – треба зареєструватися, виставити цілі, на які призначено вклад, запросити друзів. Такий вклад носить

дуже конструктивний характер – людині прищеплюється звичка постійно усвідомлювати свої потреби та визначати засоби їх досягнення.

2). Проект Keep the change від Bank of America – у процесі покупки банк округлює суму, а різницю залишає клієнту на окремому ощадному рахунку.

3). CIBC Bank (Канада) створив та запропонував своїм клієнтам нову кредитну карту – «Кобренд» у співробітництві з відомою мережею ресторанів Tim Hortons. Ця інноваційна картка має кнопки, тому при здійсненні покупки або оплати рахунку в ресторані клієнт обирає потрібну йому кнопку і здійснює платіж.

4). Сервіс P2P-перекази через мобільний телефон, який представлений на ринку банківських послуг як Oboray, Hal-Cash от Bankinter, POPmoney от PNCBank. Суть його полягає в тому, що для переказу грошей не потрібно знати прізвище, банк та номер рахунку. Все, що потрібно, – зареєструватися в проекті P2P-переказів і відправити гроші парою натиснень кнопок на телефоні. Якщо телефон уже є в системі і він прив'язаний до рахунку в банку, то гроші придуть прямо на нього, а якщо номера в системі немає, то рахунок буде відкрито автоматично.

Для нашого дослідження обираємо такі банківські продукти, як гібридний депозит, кредитування онлайн купівлі.

Результати розрахунків зведемо в табл.3.2-3.4.

Таблиця 3.2

Нові банківські продукти, рекомендовані до впровадження

Нові банківські продукти	Доходність коштів вкладених завдяки даному джерелу,%	Витратність ,%
Гібридний депозит: -саме депозит (0.5)	18	6
-купівля сертифікатів інвестиційного фонду(0.5)	80% - оптимістичний прогноз-40% 20% - песимістичний прогноз-10%	12/6
Кредитування онлайн купівлі		

Таблиця 3.3

Розрахунок доходу банку від запропонованих заходів, тис. грн

Вид і сума вкладу	Процентний дохід банку	Процентні витрати банку	Чистий процентний дохід банку
Гібридний депозит: 1000 000			
-саме депозит (0.5)	90 000	30 000	60 000
купівля сертифікатів інвестиційного фонду(0.5)			
оптимістичний прогноз -40%	200 000	60 000	140 000
песимістичний прогноз -10%	50 000	30 000	20 000
Кредитування онлайн купівлі	200 000	140 000	60 000

Таблиця 3.4

Фінансовий результат від запропонованих продуктів (тис.грн.)

Назва продукту	Зміст заходу	Чистий процентний дохід, тис. грн.
Гібридний депозит	Вклад, половина коштів якого розміщується на депозиті, а на другу половину купуються сертифікати інвестиційного фонду. Такий вид депозиту включає в себе інвестицію з невеликим, але гарантованим доходом і низькими ризиками (депозит банку), а також високоприбуткову, але ризикову складову – найчастіше, акції або сертифікати інвестиційних фондів.	$ЧПД_{Гібр} = 60\ 000 + 140\ 000 \times 0.8 + 20\ 000 \times 0.2 = 176\ 000$
Кредитування онлайн купівлі	Бізнес заснований на ідеї вирішити проблему недовіри між онлайн-магазином і покупцем. Банк виступає як посередник між онлайн магазином і покупцем, працюючи фактично по факторингової моделі, адаптованої під e-commerce.	60 000
РАЗОМ		236 000

Для перевірки ефективності запропонованих заходів необхідно визначити показники ефективності діяльності банку:

- чистий процентний дохід;
- чисту процентну маржу;
- рентабельність активів;
- рентабельність власного капіталу і порівняти їх з фактичними

показниками ефективності роботи банку за минулі роки.

Загальна сума додатково залучених депозитів складає 1000 000 тис. грн. Загальна сума додатково отримано доходу банку в результаті впровадження нових банківських продуктів та оптимізації їх структури складає 236 000 тис. грн.

Для більш чіткого уявлення про покращення фінансового стану банку, та підтвердження ефективності запропонованих заходів розглянемо як змінилися нормативи ліквідності, коефіцієнти співвідношення виданих кредитів до залучених депозитів, показники ефективності діяльності банку.

Дані розрахунків зведемо в табл.3.5- 3.6.

Таблиця 3.5

Розрахунок нормативів ліквідності банку

Показник	2020	Прогнозні значення
Коефіцієнт співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0.176	0.179
Коефіцієнт ресурсної ліквідності	0.549	0.561
Н4	38.35%	38.35%
Н5	66.74%	66.84%
Н6	62.48%	62.48%

Таблиця 3.6

Прогнозні показники ефективності діяльності банку, млн. грн.

Показник	2020	Прогноз
Процентні доходи	33563	34346
Процентні витрати	(11943)	(12027)
Чистий процентний дохід	21620	22319
Залишки виданих позик	55021	55721
Депозити, залучені на платній основі	312568	313568
Загальні активи	382643	383643
Комісійний дохід	27649	27849
Комісійні витрати	(8888)	(9028)
Адміністративні та інші витрати	(18087)	(14815)
Чистий прибуток	24561	26325
Власний капітал	53057	53057
Всього зобов'язань	329586	330586
Чиста процентна маржа,%	5.65%	5.81%
Чистий спред,%	57.18%	57.80%
Рунтабельність активів (ROA),%	6.42%	6.87%
Рентабельність власного капіталу (ROE),%	46.29%	49.62%

В результаті впровадження запропонованих заходів всі показники ефективності роботи банку покращились. Ці зміни відбулись за рахунок зростання процентного доходу банку в більшому співвідношенні порівняно із зростанням процентних витрат банку.

Ці зміни свідчать про підвищення рентабельності роботи банку. Загалом позитивна динаміка зміни фінансових коефіцієнтів підтверджує ефективність запропонованих заходів, їх доцільність та вчасність.

Зростання величини прибутку банку позитивно позначилось на показниках рентабельності власного капіталу. Так, рентабельність активів зросла до 6.87%, а рентабельність власного капіталу значно зросли до 49.62%.

Висновки за розділом 3

Для посилення позиції банку на ринку фінансових послуг пропонуються нові банківські продукти:

1. Комбіновані (гібридні) депозити. Вони представляють собою вклад, половина коштів якого розміщується на депозиті, а на другу половину купуються сертифікати інвестиційного фонду. Такий вид депозиту включає в себе інвестицію з невеликим, але гарантованим доходом і низькими ризиками (депозит банку), а також високоприбуткову, але ризикову складову – найчастіше, акції або сертифікати інвестиційних фондів. Для вкладника гібридний депозит має ряд переваг: можливість одержати більш високу прибутковість, ніж за звичайним депозитом, а також гарантія збереження більшої частини коштів та отримання мінімальної прибутковості, яку не може забезпечити участь в інвестиційному фонді.

2. Поєднання строкових депозитів з відкриттям овердрафту.

Овердрафт або звичайний кредит за зниженою відсотковою ставкою може бути використаний клієнтом у випадку термінової потреби у коштах без розірвання договору банківського вкладу.

Ведення цих рахунків є взаємовигідним для банків та їх клієнтів, оскільки перші таким чином не порушують стабільність депозитної бази та отримують відсотки за користування кредитом, а другі отримують відсотки за строковим депозитом.

Прикладом може служити вклад «Комбі» Приватбанку, кредитний ліміт за яким встановлюється у розмірі до 65% від суми депозиту, а відсоткова ставка перевищує депозитну на 4 пункти.

Досить важливим є те, що наразі традиційні підходи до надання банківських послуг і ведення банківського бізнесу вже не задовольняють зростаючий попит та очікування клієнтів, не відповідають вимогам підвищення ефективності та прибутковості. Банківський сектор відчуває посилюючий вплив цифровізації економіки, технологій і демографічних факторів. Цифровізація економіки змінила систему економічних відносин. Збільшуються конкуренція та дезінтермедіація з боку небанківських провайдерів послуг, зокрема, не тільки фінансово-кредитних установ, а й високотехнологічних компаній і стартапів “Fintech”. Так, останніх можна вважати, з одного боку, реальною загрозою для розвитку або навіть існування банківського сектору, якщо враховувати, що вони поряд з новими технологічними рішеннями прагнуть стати лідерами в його високорентабельних сегментах, а з іншого – новим етапом розвитку, якщо банки зможуть подолати традиційний консерватизм і співпрацювати, формуючи нові прогресивні відносини з “Fintech”.

Топ-3 послуг, що надають фінтехреспонденти банкам:

- електронне виставлення рахунків;
- платежі (крім карткових і транскордонних);
- транскордонні платежі.

Крім того, це – кредитування онлайн купівлі.

Для нашого дослідження було обрано гібридний депозит, кредитування онлайн купівлі.

В результаті впровадження запропонованих заходів всі показники ефективності роботи банку покращились. Ці зміни відбулись за рахунок

зростання процентного доходу банку в більшому співвідношенні порівняно із зростанням процентних витрат банку.

Ці зміни свідчать про підвищення рентабельності роботи банку. Загалом позитивна динаміка зміни фінансових коефіцієнтів підтверджує ефективність запропонованих заходів, їх доцільність та вчасність.

Зростання величини прибутку банку позитивно позначилось на показниках рентабельності власного капіталу. Так, рентабельність активів зросла до 6.87%, а рентабельність власного капіталу значно зросли до 49.62%.

ВИСНОВКИ

Усі комерційні банки незалежно від форми власності, величини капіталу та спеціалізації виконують операції із залучення тимчасово вільних грошових коштів у депозити (депозитні операції); операції, пов'язані із розрахунково-касовим обслуговуванням клієнтури (розрахункові та касові операції) й операції з кредитного обслуговування клієнтів (кредитні операції). Звичайно, коло операцій, що їх виконують банки, значно ширше, але саме ці операції є обов'язковими і належать до суто банківських операцій. Згідно зі ст. 47 Закону України “Про банки і банківську діяльність” здійснювати їх у сукупності мають право тільки юридичні особи, які мають банківську ліцензію.

Як вже було зазначено, фінансовим результатом діяльності комерційного банку є прибуток, розмір і динаміка, якого в основному залежить від його доходів та витрат. Аналіз прибутку комерційного банку складається із декількох елементів:

- аналіз доходів комерційного банку: структурний аналіз;
- аналіз витрат банку: структурний аналіз;
- аналіз фінансових коефіцієнтів прибутковості.

Метою аналізу доходів і витрат комерційного банку є:

- визначення і фінансове планування головних джерел отримання доходів та відповідних витрат за банківськими операціями;
- обґрунтування доцільності та перспективності окремих банківських операцій шляхом визначення структури формування і використання фінансових ресурсів та структури доходів і витрат.

Аналіз доходів і витрат є одним з найголовніших напрямків аналітичної роботи, оскільки дозволяє на підставі проведеного аналізу здійснювати контроль за рентабельністю банків, рівнем витрат банківських установ тощо.

Головними факторами оцінки прибутковості банку є:

1. Питома вага і рівень доходів та витрат банку відносно власного капіталу.
2. Стабільність доходів та витрат банку за минулі періоди.
3. Динаміка доходів та витрат банку за аналізований період (велика тривалість періоду дозволяє точніше визначити тенденції розвитку банку), аналіз виконання фінансових планів.
4. Структурний аналіз доходів та витрат банку, співвідношення процентних і непроцентних доходів та витрат.
5. Чистий процентний дохід, чистий непроцентний дохід, рівень, динаміка, структура джерел доходів, аналіз впливу на рівень загального доходу банку.
6. Чиста процентна маржа, чиста непроцентна маржа, рівень, достатність, тенденції розвитку, тимчасові коливання за період, що аналізується.
7. Частка доходів та витрат, що носять випадковий характер (наприклад, штрафи та пені) у сукупних доходах та витратах банку.

Найважливішими показниками прибутковості діяльності комерційного банку є: норма прибутку на капітал (R_k), яка характеризується величиною чистого прибутку, що припадає на кожну гривню капіталу, використаного у відповідному періоді, та рентабельність активів (R_a), яка застосовується для загальної оцінки ефективності використання активів (майна) комерційного банку.

На основі проведеного аналізу ефективності роботи банку встановлено:

1. Аналіз діяльності банку показав, що протягом досліджуваного періоду статутний капітал банку зріс у 4 рази, резерви банку значно збільшилися, але накопичений дефіцит знизився лише на 15%. В цілому ж власний капітал банку збільшився в 3 рази, а загальна сума пасивів – на 71.96%.

За останні чотири роки значно зменшились в пасивах кошти банків (майже в 3 рази). В той же час більш ніж на 30% зросли рахунки клієнтів. Але, якщо розглянути структуру рахунків клієнтів, можна відмітити, що зростає сума рахунків до запитання (майже в 3 рази), в той же час зменшується сума строкових депозитів (на 20% за останні 4 роки). Таким чином, можна відмітити, що структура зобов'язань змінилась, а їх абсолютна величина збільшилась на 20%.

Найбільша частина кредитів припадає на кредити фізичних осіб (майже 90% від загальної суми кредитування), але темпи їх зростання знизились і знаходяться в межах 7% в порівнянні темпі зростання у 2018 році становили 46%, у 2017 році – 30%).

Якщо розглянути структуру кредитів фізичним особам, то можна визначити, що майже в 4 рази зросли споживчі кредити, але питома вага їх залишається невеликою (на рівні 6%). Найбільшу питому вагу займають кредити на кредитні картки (до 76%), але темпи їх зростання зменшились з 30% у 2017 та 2018 роках до 15% у 2019 році. Можна зробити висновок, що Приватбанк є безумовним лідером з надання кредитів фізичним особам на поточні потреби.

Кредити ж юридичним особам за останні чотири роки збільшились майже втричі, але питома вага їх збільшилась лише на 5 % (з 13.8% у 2016 році до 18,05% у 2019 році).

3. Якщо розглянути структуру доходів банку, можна відмітити стабільне підвищення процентних доходів (від 10% до 20% на рік), яке відбувається одночасно із зменшенням витрат. Все це відображається на зростанні чистого процентного доходу банку щороку приблизно на 50%.

З іншої сторони, зростає і сума непроцентного доходу (майже в 2 рази за останні три роки). На протязі останніх трьох років банк одержував прибутки і від

операцій з іноземною валютою та своп контрактів, і від переоцінки іноземної валюти, і від реалізації інвестиційних ЦП за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

Як видно з розрахунків, банк мав низьку рентабельність активів і власного капіталу у 2017 році, що свідчить про недостатньо ефективне управління активами та пасивами банку. Але за останні 2 роки спостерігається суттєве підвищення рентабельності.

Найбільш позитивний фактор, це наявність чистого прибутку, який навіть у кризовий період зростає дуже високими темпами.

Коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) за аналізований період збільшився з від'ємного значення у 2016 році до 21,34 % в 2019 р. Таким чином, банк має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку.

Хоча в цілому сума строкових депозитів має тенденцію до зменшення (за період аналізу – на 20%), але зростання кредитного портфелю більш ніж на 80% призвело до зростання коефіцієнту активності використання залучених коштів у кредитний портфель свідчить про підвищення активності у створенні кредитного портфеля залученими на строкових засадах депозитами.

Всі показники ліквідності банку підвищуються, що можна розцінити як позитивний результат роботи банку.

Для посилення позиції банку на ринку фінансових послуг пропонуються нові банківські продукти:

1. Комбіновані (гібридні) депозити. Вони представляють собою вклад, половина коштів якого розміщується на депозиті, а на другу половину купуються сертифікати інвестиційного фонду. Такий вид депозиту включає в себе інвестицію з невеликим, але гарантованим доходом і низькими ризиками

(депозит банку), а також високоприбуткову, але ризикову складову – найчастіше, акції або сертифікати інвестиційних фондів. Для вкладника гібридний депозит має ряд переваг: можливість одержати більш високу прибутковість, ніж за звичайним депозитом, а також гарантія збереження більшої частини коштів та отримання мінімальної прибутковості, яку не може забезпечити участь в інвестиційному фонді.

2. Поєднання строкових депозитів з відкриттям овердрафту.

Овердрафт або звичайний кредит за зниженою відсотковою ставкою може бути використаний клієнтом у випадку термінової потреби у коштах без розірвання договору банківського вкладу.

Ведення цих рахунків є взаємовигідним для банків та їх клієнтів, оскільки перші таким чином не порушують стабільність депозитної бази та отримують відсотки за користування кредитом, а другі отримують відсотки за строковим депозитом.

Прикладом може служити вклад «Комбі» Приватбанку, кредитний ліміт за яким встановлюється у розмірі до 65% від суми депозиту, а відсоткова ставка перевищує депозитну на 4 пункти.

Досить важливим є те, що наразі традиційні підходи до надання банківських послуг і ведення банківського бізнесу вже не задовольняють зростаючий попит та очікування клієнтів, не відповідають вимогам підвищення ефективності та прибутковості. Банківський сектор відчуває посилюючий вплив цифровізації економіки, технологій і демографічних факторів. Цифровізація економіки змінила систему економічних відносин. Збільшуються конкуренція та дезінтермедіація з боку небанківських провайдерів послуг, зокрема, не тільки фінансово-кредитних установ, а й високотехнологічних компаній і стартапів “Fintech”. Так, останніх можна вважати, з одного боку, реальною загрозою для розвитку або навіть існування банківського сектору, якщо враховувати, що вони поряд з новими

технологічними рішеннями прагнуть стати лідерами в його високорентабельних сегментах, а з іншого – новим етапом розвитку, якщо банки зможуть подолати традиційний консерватизм і співпрацювати, формуючи нові прогресивні відносини з “Fintech”.

Топ-3 послуг, що надають фінтехреспонденти банкам:

- електронне виставлення рахунків;
- платежі (крім карткових і транкордонних);
- транскордонні платежі.

Крім того, це – кредитування онлайн купівлі.

Для нашого дослідження було обрано гібридний депозит, кредитування онлайн купівлі.

В результаті впровадження запропонованих заходів всі показники ефективності роботи банку покращились. Ці зміни відбулись за рахунок зростання процентного доходу банку в більшому співвідношенні порівняно із зростанням процентних витрат банку.

Ці зміни свідчать про підвищення рентабельності роботи банку. Загалом позитивна динаміка зміни фінансових коефіцієнтів підтверджує ефективність запропонованих заходів, їх доцільність та вчасність.

Зростання величини прибутку банку позитивно позначилось на показниках рентабельності власного капіталу. Так, рентабельність активів зросла до 6.87%, а рентабельність власного капіталу значно зросли до 49.62%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121 – III // Урядовий кур'єр. – 2001. №8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 49, ст.682. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
3. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року № 3480-IV // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268) . [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція від 28.08.2001 №368. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
5. Про порядок формування обов'язкових резервів для банків України - Постанова Правління НБУ №244 від 27.08.01р.
6. Азаренкова Г. М. Управління фінансовими ресурсами банку : монографія / Г. М. Азаренкова, І. І. Біломістна, В. Г. Сословський. – Київ: УБСНБУ, 2012. – 179 с.
7. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 276с.
8. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін. – К.: КНЕУ, 2003. – 599с.
9. Аналіз банківської діяльності [Текст]: навчальний посібник / НБУ; ред. У.Я. Грудзевич. - К.: УБС НБУ, 2007. - 222 с. –

10. Банківські операції: Підручник / За ред.. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727с.
11. Банківський менеджмент: Навч. посіб. / Кириченко О., Гіленко І., Ятченко А. — К.: Основи. — 1999. – 671с.
12. Білокінь Г. Застосування економіко – математичних моделей у внутрібанківському аудиті. // Вісник НБУ, 2005. – №4. – С.54 – 56.
13. Васюренко, О. В. Банківські операції : навч. посібник / О.В. Васюренко. - К. : Знання, 2004. - 324 с.
14. Васюренко, О. В. Банківський менеджмент : навч. посібник / О.В. Васюренко. - К. : ВЦ Академія, 2001. - 320 с
15. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч. посібник. – К.:КНЕУ, 2003
16. Вовчак О.Д. Банківська справа: навч. посіб. / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – Львів, „Новий світ2000”, 2008. – 559 с.
17. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа [Текст] : підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. - К.: Знання, 2008. - 564с.
18. Дані фінансової звітності банків України. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category>
19. Дударенко О. А. Банківські ресурси, їх складові та проблема акумуляції / О. А. Дударенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2006. – Т. 15. – С. 267 – 275.
20. Єгоричева С.Б. Банківські інновації: [навч. посіб.] / С.Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.

21. Зянько В. В. Банківський менеджмент : навчальний посібник / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. – 2-ге вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 126 с.
22. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків / С.В.Землячов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68-74.pdf.
23. Золотарьова О. В. Інноваційні банківські продукти та специфіка їх упровадження в Україні / О. В. Золотарьова, А. А. Чекал // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – №1. – С. 163–179.
24. Значення економічних нормативів в цілому по системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article>
25. Карчева Г. Т. Системний аналіз прибутковості діяльності банків України / Г. Т. Карчева // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 308-313. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_9_50
26. Іващук О.Т. Кількісні методи та моделі фінансового прогнозування: навч. посібник. – Тернопіль «Економічна думка» 2004
27. Іващук, О. Т. Економіко-математичні методи і моделі банківської діяльності [Текст] / О. Т. Іващук, Р. В. Руська, О. О. Оконська. — Тернопіль, 2006. — 126 с.
28. Койбічук В. В. Обґрунтування вибору методів та моделей конкурентоспроможності банку / В. В. Койбічук // Економічний аналіз: 393 Зб. наук. праць. – Тернопіль : ВПЦ Тернопільського нац. екон. ун-ту "Економічна думка", 2012. – Вип. 11.
29. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. -Суми : Університетська книга, 2003.- 734 с.

30. Копилюк О. І. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. / Копилюк О. І., Музичка О. М. ; Укоопспілка, Львів. торг.-екон. ун-т. – Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. – 415 с.
31. Криклій О.А. Банківський менеджмент. Монографія / [О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар та ін.]. – Суми : ДВНЗ УАБС НБУ, 2011. – 152 с.
32. Логунова В. А. Исследование методов экономико-математического моделирования в прогнозировании деятельности кредитной организации / В. А. Логунова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rae.ru/forum2010/9/25>.
33. Маценко В.Г. Математичне моделювання: навчальний посібник / В.Г. Маценко. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2014.–519 с.
34. Математичні методи в сучасних економічних дослідженнях : монографія / Л. М. Малярець, О. Г. Тижненко, О. О. Єгоршин; за заг. ред. докт. екон. наук, проф. Л. М. Малярець. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 272 с.
35. Мошинець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О. Мошинець // Україна фінансова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm.
36. Офіційний сайт КБ «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/about/>.
37. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
38. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
39. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: Сучасні концепції, методи та моделі. – К: КНЕУ, 2002. – 316 с.
40. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку, К.: Лібра, 2007. – 322 с.
41. Пурій Г. М Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України [Електронний ресурс] / Г. М Пурій // Фінансовий простір – 2017. – №

3 (27) – С. 41-45. – Режим доступу:
<https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17pgmbsu.pdf>

42. Сєдих О. Є. Оцінка ефективності управління продуктами банку / О. Є. Сєдих // Економічний простір. – 2009. – № 22 (1). – С. 176–184.

43. Станіславчук Н.О. Банківська система України: стан та перспективи розвитку в умовах фінансової глобалізації / Н.О.Станіславчук, В.В. Люльченко // Вісник Українськотуркменського культурно-освітнього центру: міждисциплінарний науковий збірник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. – Вип. 1, Ч.ІІ. – с.182-187.

44. Старовойт, К. І. Організаційні моделі оптимізації фінансового механізму інвестиційної діяльності комерційного банку [Текст] / К. І. Старовойт // Формування ринкових відносин в Україні. — Вип. 5(72). — 2007. — С. 69–73.

45. Старовойт-Білоник, К. Оптимізаційна модель «дохідність — ризик» у фінансовому механізмі інвестиційної діяльності комерційних банків [Текст] / К. Старовойт-Білоник // Банківська справа. — 2008. — № 6. — С. 27–33.

46. Управління залученням банківських ресурсів з депозитних джерел : монографія / С. П. Ярошенко, І. В. Сало, О. В. Крухмаль, О. С. Кобичева. — Суми : Університетська книга, 2011. — 105 с.

47. Управління діяльністю банку : методологія і практика [Текст] : монографія / ред. : О. В. Васюренко ; колектив : О. В. Васюренко. - К. : УБС НБУ, 2008. - 230 с

48. Філіна Ф. Банк майбутнього: без черг, без людей, без співробітників / Ф. Філіна // Інновації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://i.rbc.ru/publication/analytic/bank_budushchego_bez_ocheredejbez_lyudejbez.. 8. 10 банківських продуктів для copy-paste [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sostav.ru/blogs/27523/4661/>.

49. Фінансове планування та прогнозування діяльності банків [Текст] : монографія / О. В. Васюренко, Г. М. Азаренкова, Н. П. Погореленко ; ред. : О. В. Васюренка. - К. : УБС НБУ, 2009. - 323 с.
50. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник / Л. О. Примостка. – 3-тє вид., доп. і перероб. - К.: КНЕУ, 2012. — 338 с.
51. Шеремет А. Д. Финансовый анализ в коммерческом банке / А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 255 с.
52. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. / Т. С. Клебанова, О. В. Раєвнева, С. В. Прокопович та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 352 с.
53. Экономико-математические методы и прикладные модели: Учеб. пособие для вузов / В. В. Федосеев и др.; Под ред. В. В. Федосеева. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 391 с.
54. Яковенко С.Н. Фінансові інновації в діяльності комерційних банків: теоретико-економічні аспекти / С.Н. Яковенко, А.А. Тимченко // Сучасні проблеми науки та освіти. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scienceeducation.ru/pdf/2013/2/53.pdf>.
55. Опитування українських банків та фінтехкомпаній – 2019. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/12/FinTech-Survey-Report_UKR_12-12-2019.pdf
56. Klarna: покупай сейчас, плати потом– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://frankrg.com/5725>

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	589	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
 В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	19	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибуток мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів (Збитки мінус прибутки)/прибуток мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		3 103	2 589
Прибуток мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибуток мінус збитки (збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестицій в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
 В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про зміни капіталу за рік, що закінчується 31 грудня 2020 року

У відповідності до статті 10 Закону	Акціонерний капітал		Резерв переохочення будівель	Невизначений збиток від інвестиційних операцій	Результат від операцій з акціями	Загальні резерви та інші фонди	Напоминаний дефіцит	Всього капіталу
	Прим.	доля						
Залишок на 1 січня 2019	206 060	23	687	(3 303)	12 174	6 211	(190 328)	31 664
Прибуток за звітний період	-	-	-	2 029	-	-	32 609	32 609
Інші сукупні доходи/збитки за рік	-	-	(55)	-	-	-	-	1 974
Всього інших сукупних доходів/збитків за рік	-	-	(55)	2 029	-	-	32 609	34 583
Залишок на 31 грудня 2019	206 060	23	632	(1 274)	12 174	6 211	(157 719)	36 247
Залишок на 1 січня 2020	206 060	23	614	(1 274)	12 174	6 850	(163 918)	34 529
Прибуток за звітний період	-	-	-	114	-	-	24 302	24 302
Інші сукупні доходи/збитки за рік	-	-	114	(1 503)	-	-	-	(1 549)
Всього інших сукупних доходів/збитків за рік	-	-	114	(1 503)	-	-	24 302	22 753
Значення у резервах переохочення будівель внаслідок:								
- передавання (амортизаційні) резерви переохочення будівель до нерозподіленого прибутку	-	-	(39)	-	-	-	39	-
- виплата дивидендів	17	-	-	-	-	-	(24 457)	(24 457)
- передавання до резервного фонду	17	-	-	-	-	1 631	(1 631)	-
Залишок за 31 грудня 2020	206 060	23	689	(2 937)	12 174	8 481	(171 665)	32 625

Затверджено до вилучення та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
 В. О. Головіч Превалія

В. В. Ярмаценко
 В. В. Ярмаценко
 Головний бухгалтер

Примітки до звіту

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про рух грошових коштів за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		32 658	33 239
Проценти сплачені		(12 266)	(14 095)
Виплати та комісійні отримані		27 649	24 575
Виплати та комісійні сплачені		(8 888)	(6 386)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(7 683)	(7 311)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(6 315)	(6 576)
Інші доходи отримані		1 319	2 187
Податок на прибуток сплачений		(4 403)	(2 0/3)
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		25 174	26 149
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте зменшення(збільшення) залишків в обов'язкового резерву		5	(6)
Чисте зменшення(збільшення) заборгованості банків		2 065	(27 073)
Чисте зменшення(збільшення) кредитів та авансів клієнтам		2 562	(10 245)
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів		(2)	270
Чисте зменшення(збільшення) інших активів		300	(601)
Чисте (зменшення)/збільшення заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		(220)	111
Чисте збільшення коштів клієнтів		56 207	21 979
Чисте (зменшення)/збільшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		(689)	25
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		85 402	10 609
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		36	21
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(2 224)	(1 923)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		-	46
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		32 135	37 910
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(81 623)	(24 156)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		-	12 235
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		(1 468)	-
Чисті грошові кошти, (використані)/отримані від інвестиційної діяльності		(53 144)	24 133
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Погашення зобов'язання орендаря з лізингу		(631)	(531)
Погашення кредиту рефінансування НБУ		(7 621)	(2 068)
Виплата дивідендів		(24 457)	(11 518)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	31	(32 709)	(14 117)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		4 033	(1 815)
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		(1)	-
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		3 581	18 810
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		44 487	25 677
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	6	48 068	44 487

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самвірна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	687
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Затверджено в загальному зборі акціонерів та підписано 29 квітня 2020 року.

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Процентні доходи	20	33 841	30 754
Процентні витрати	20	(14 174)	(14 002)
Чистий процентний дохід		19 667	16 752
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(4)	(6 089)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 663	10 663
Доходи за виплатами та комісійними	22	24 575	19 590
Витрати за виплатами та комісійними	22	(6 386)	(4 402)
Прибуток мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		2 589	1 983
Прибуток мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		6 510	1 145
Прибуток мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8	3
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(1 526)	(3 085)
Прибуток/(збиток) від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості		4	(553)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(134)	(13)
Відновлення зменшення корисності асоційованої компанії		8	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(14 815)	(13 988)
Інші чисті доходи		2 113	1 446
Прибуток до оподаткування		32 609	12 789
Кредит з податку на прибуток	24	-	9
Чистий прибуток за рік		32 609	12 798
Інші сукупні доходи(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований прибуток/(збиток) від переоцінки		2 037	(1 872)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(3)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		(70)	2
- Податковий ефект		15	(1)
Інші сукупні доходи(витрати)		1 974	(1 874)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		34 583	10 924
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	44,31	17,39

Звертаємо увагу на випуску та підписано 29 квітня 2020 року.

[Signature]
 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

[Signature]
 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про зміни капіталу

Умовні коди згідно з МСФЗ	Прим.	Аудиторський капітал	Емційний дохід	Резерв переказів на придбання акцій	Некваліфікований дохід від інвестиційних операцій	Результат від операцій з акціями	Накопичений дефіцит	Всього капіталу	
									Резерв переказів на придбання акцій
Залишок на 1 січня 2018		206 060	23	769	(1 428)	12 174	6 211	(203 289)	20 546
Прибуток за рік		-	-	-	-	-	-	-	12 798
Інші сукупні доходи (збитки) за рік		-	-	1	(1 875)	-	-	-	(1 874)
Всього інших сукупних доходів (збитків) за рік		-	-	1	(1 875)	-	-	-	12 798
Значу у резерват переказів на придбання акцій:		-	-	(31)	-	-	-	-	31
- некваліфікований дохід від інвестицій		-	-	(32)	-	-	-	-	32
- інші та бюджетні		-	-	(20)	-	-	-	-	20
переважене (амортизація) резерву переказів на придбання акцій		-	-	-	-	-	-	-	-
Залишок на 31 грудня 2018		206 060	23	687	(1 303)	12 174	6 211	(190 389)	31 464
Залишок на 1 січня 2019		206 060	23	687	(1 303)	12 174	6 211	(190 389)	31 464
Прибуток за рік		-	-	-	-	-	-	-	32 609
Інші сукупні доходи (збитки) за рік		-	-	(55)	2 029	-	-	-	1 974
Всього інших сукупних доходів (збитків) за рік		-	-	(55)	2 029	-	-	-	32 609
Значу у резерват переказів на придбання акцій:		-	-	(18)	-	-	-	-	18
- переказів на придбання акцій (амортизація) резерву переказів на придбання акцій		-	-	-	-	-	-	-	(11 518)
- виплата дивидендів	19	-	-	-	-	-	639	-	(639)
- переказів на придбання акцій		-	-	-	-	-	-	-	-
Залишок на 31 грудня 2019		206 060	23	614	(1 274)	12 174	6 850	(189 918)	54 529

Затверджено та підписано 29 квітня 2020 року.

[Signature]
 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

[Signature]
 В. В. Ряміоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Грошові потоки від операційної діяльності		35 573	29 791
Процентні доходи отримані		(14 095)	(14 163)
Процентні сплачені		24 575	19 590
Виплати та юрисійні отримані		(6 386)	(4 402)
Виплати та юрисійні сплачені		2 589	1 958
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		(7 311)	(5 727)
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом			
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(6 576)	(7 487)
Інші доходи отримані		2 187	1 422
Податок на прибуток сплачений		(2 073)	-
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		28 483	20 982
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте збільшення залишків обов'язкового резерву		(6)	(1)
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості банків		(27 073)	2 911
Чисте збільшення кредитів та авансів клієнтам		(12 579)	(13 515)
Чисте зменшення інших фінансових активів		270	55
Чисте збільшення інших активів		(601)	(188)
Чисте зменшення заборгованості перед НБУ		-	(1 500)
Чисте зменшення/(збільшення) заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		111	(24)
Чисте збільшення коштів клієнтів		21 979	20 911
Чисте збільшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		25	512
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		10 609	30 143
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		21	14
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(1 923)	(1 368)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		46	112
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		-	(24)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		37 910	7 074
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(24 156)	(32 926)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		12 235	4 305
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		-	(3 519)
Чисті грошові кошти, отримані від/(використані в) інвестиційній діяльності		24 133	(26 332)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Погашення зобов'язання орендаря з лізингу		(531)	-
Погашення кредиту рефінансування НБУ		(2 068)	(1 000)
Виплата дивідендів		(11 518)	-
Погашення субординованого боргу		-	(134)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	32	(14 117)	(1 134)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		(1 815)	(506)
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		-	(15)
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		18 810	2 156
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		25 677	23 521
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	6	44 487	25 677

Звіт затверджено виконкомом та підписано 29 квітня 2020 року.

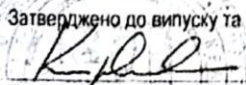

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 296	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 538	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передоплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 899	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 069	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Випущені боргові цінні папери				
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	2	2	2
Інші фінансові зобов'язання	17	136	150	138
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	2 247	1 688	1 932
Субординований борг		3 132	3 292	2 545
		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	687	769	805
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 048	253 675	179 761

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумханцл
Голова Правління

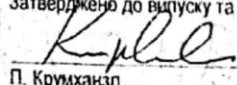

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Яроленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 002)	(18 374)
Чистий процентний дохід		16 752	6 111
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 089)	(7 379)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		10 663	(1 268)
Доходи за виплатами та комісійними	22	19 590	13 211
Витрати за виплатами та комісійними	22	(4 402)	(3 017)
Прибуток мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	9	-	3 491
Прибуток мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 983	1 084
Прибуток мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		1 145	(2 501)
Прибуток мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	-
Збитки мінус прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 085)	-
(Збитки)/прибуток від оцінки приміщень та інвестиційної нерухомості		(553)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(1)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(13)	(71)
Зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		-	(99)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 988)	(12 194)
Інші доходи		1 457	1 530
Інші витрати		(11)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 789	397
Кредит/(витрати) з податку на прибуток	24	9	(19)
Чистий прибуток за рік		12 798	378
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 872)	(1 000)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(3)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Приміщення:			
- Переоцінка приміщень		2	(20)
- Податковий ефект		(1)	4
Інші сукупні витрати		(1 874)	(1 016)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ/(ВИТРАТ) ЗА РІК		10 924	(638)
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	17,39	0,90

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Крумханцл
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Яроленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про зміни капіталу

Увізгоджені транзакції згідно з Прим.	Акціонерний капітал	Виділені дохід отриманий за випуском, але не зберіганий новий акції	Внески у капітал, отримані за випуском, але не зберіганий новий акції	Результат від операцій з акціонером	Нереалізований дохід/втрата від інвестиційних операцій	Резерв переохочення та інші резерви	Затягні резерви та інші фонди	Номінальний дефіцит (перераховано) / (перевищено)	Всього капіталу
Залишок на 1 січня 2017 (не перераховано)	50 695	111 591	9 934	521	783	1 619	(176 044)	(882)	25 465
Внески попереду	3	-	-	-	22	-	-	(25 465)	25 465
Залишок на 1 січня 2017 (не перераховано)	50 695	111 591	9 934	521	805	1 619	(201 536)	(26 348)	378
Прибуток за рік (не перераховано)	-	-	-	(1 000)	(16)	-	-	-	378
Чисті сумми доходу за рік	-	-	-	(1 000)	(15)	-	-	-	(1 015)
Всього інших сумми доходу (збитки) за рік (не перераховано)	-	-	-	(1 000)	(15)	-	-	378	(1 638)
Розподіл акціонерного капіталу	155 365	(155 365)	-	-	-	-	-	-	-
Збільшення акціонерного капіталу, профінансоване за рахунок державних субсидій	-	48 365	-	-	-	-	-	-	48 365
Результат від нерасподіленого виділення державних боргових цінних паперів, отриманих як внесок в акціонерний капітал	-	(4 591)	2 240	-	-	-	-	-	2 240
Чисте збільшення акціонерного капіталу	-	-	-	-	-	-	-	-	2 583
Перевищення (зменшення) резерву у періодичних примітках до фінансової звітності	-	-	-	-	-	20	-	-	20
Залишок на 31 грудня 2017 (не перераховано)	206 060	12 174	12 174	(478)	769	2 564	(2 584)	(2 584)	23 619
Витрати на переказ на МСФЗ 5	3	-	-	(949)	-	-	-	-	(2 130)
Залишок на 1 січня 2018	206 060	12 174	12 174	(1 428)	769	2 564	(2 584)	(2 584)	20 546
Прибуток за рік	-	-	-	(1 875)	-	-	-	-	12 798
Чисті сумми доходу (збитки) за рік	-	-	-	(1 875)	-	-	-	-	(1 874)
Всього інших сумми доходу (збитки) за рік	-	-	-	(1 875)	-	-	-	-	10 924
Зміна у резервах переохочення приміток	-	-	-	-	(31)	-	-	-	31
Резерв на переохочення приміток	-	-	-	-	(32)	-	-	-	32
Всього інших сумми доходу (збитки) за рік	-	-	-	-	(20)	-	-	-	20
Залишок за 31 грудня 2018	206 060	12 174	12 174	(3 303)	687	2 564	(2 584)	(2 584)	31 464

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Коржанчик
 Голова Правління

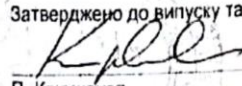

 Г. Ю. Самарін
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Рюмленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		29 791	20 865
Проценти сплачені		(14 163)	(18 475)
Виплати та комісійні отримані		19 590	13 211
Виплати та комісійні сплачені		(4 402)	(3 017)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 958	1 084
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(5 727)	(4 547)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(7 487)	(5 388)
Інші доходи отримані		1 422	1 530
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		20 982	5 265
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте збільшення залишків обов'язкового резерву		(1)	(35)
Чисте зменшення(збільшення) заборгованості банків		2 911	(2 768)
Чисте збільшення кредитів та авансів клієнтам		(13 515)	(10 387)
Чисте зменшення(збільшення) інших фінансових активів		55	(217)
Чисте збільшення інших активів		(188)	(216)
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості перед НБУ		(1 500)	1 500
Чисте зменшення заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		(24)	(2 380)
Чисте збільшення коштів клієнтів		20 911	25 109
Чисте збільшення(зменшення) резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		512	(247)
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		30 143	15 624
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання		14	83
Придбання приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання		(1 368)	(627)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		112	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(24)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		7 074	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(32 926)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		4 305	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		(3 519)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів, утримуваних для продажу		-	1 400
Придбання інвестиційних цінних паперів для продажу		-	(10 788)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення		-	285
Придбання інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення		-	(4 440)
Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності		(26 332)	(14 087)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Надходження коштів від кредиту рефінансування НБУ		-	15 701
Погашення заборгованості перед НБУ		(1 000)	(22 876)
Погашення субординованого боргу		(134)	-
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	32	(1 134)	(7 175)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		(506)	486
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		(15)	-
Чисте збільшення(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		2 156	(5 152)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		23 521	28 673
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	7	25 677	23 521

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року

П. Крумханцл
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

В.о. ректору
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
акад. НАН України, проф. Півняку Г.Г

**ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи**

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-17-1 Навчально науковому інституту економіки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Стефаненковій Юлії Сергіївні виконати кваліфікаційну роботу на тему «Формування прибутку банку на основі впровадження нових банківських продуктів (на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)».

Тема роботи є актуальною для банку, тому що диверсифікація банківських продуктів це основа формування конкурентоспроможності комерційних банків на ринку банківських послуг.

Директор

*Відділення № 97
АТ КБ "ПриватБанк"
Шпорт О.*

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
студентки Національного технічного університету «Дніпровська
політехніка» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Навчально наукового інституту економіки
на тему «Формування прибутку банку на основі впровадження нових
банківських продуктів (на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)»

Стефаненкової Юлії Сергіївни

Кваліфікаційна робота присвячена актуальній темі і має практичне значення для банків України, диверсифікація банківських послуг та впровадження нових банківських продуктів це основа формування конкурентоспроможності комерційних банків на ринку банківських послуг за рахунок: 1) впровадження достатньої кількості банківських послуг для підтримки конкурентних переваг на вже існуючих сегментах ринку банківських послуг, і формування нових інноваційних банківських послуг; 2) зміцнення свого положення на ринку в умовах конкуренції, отримуючи додаткові переваги від спільної діяльності існуючих і нових підрозділів; 3) можливість отримати більший прибуток за рахунок нових продуктів.

В роботі розглянуто нові банківські продукти та технології, здійснено вдосконалення політики банку щодо впровадження нових банківських продуктів.

Студентка Стефаненкова Ю.С. грамотно використала теоретичний і методичний матеріал. Кваліфікаційна робота виконана в повному об'ємі, зміст відповідає тематиці роботи і заслуговує оцінки «добре».

Директор
Відділення № 38
АТ КБ «ПриватБанк»
Шпорт О.М.

ВІДЗИВ

на дипломну роботу студентки групи 072-17-1 Стефаненкової Юлії Сергіївни «Формування прибутку банку на основі впровадження нових банківських продуктів (на прикладі АТ КБ Приватбанк)», яка представлена для присвоєння кваліфікації бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

1. Мета дипломної роботи – розробка інструментарію та практичних рекомендацій щодо формування прибутку банку на основі впровадження нових банківських продуктів.

2. Обрана тема актуальна у зв'язку з тим, що диверсифікація банківських послуг це основа формування конкурентоспроможності банків.

3. Тема кваліфікаційної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» - формування прибутку банку.

4. Задачі кваліфікаційної роботи містять аналітичні завдання, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра.

5. Позитивним результатом роботи є аналіз шляхів модернізації вже існуючих систем Приватбанку і впровадження в дію банківських інновацій.

6. Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень. Студентка Стефаненкова Ю.С. регулярно відвідувала консультації, прислуховуючись до рекомендацій керівника, виконувала роботу самостійно. Робота позитивно оцінена на рівень запозичень відповідно до «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». **Кваліфікаційна робота** містить обґрунтування впровадження нових банківських продуктів.

7. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

8. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності до вимог національного стандарту ДСТУ 3008:2015.

9. Робота Стефаненкової Ю.С. виконана на замовлення АТ КБ «Приватбанк» та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином, констатуємо, що кваліфікаційна робота Стефаненкової Ю.С. рекомендується до захисту з оцінкою 74 бали.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи, к.т.н.,
доцент

Н.М.Штефан